

Núm. 18 / Curs 2011-2012

Les Polítiques Econòmiques en la UEM, un Poder de Decisió Dividit

Mireia Carbonell Casanova

QUADERNS DE RECERCA (Bellaterra)

MÀSTER UNIVERSITARI EN INTEGRACIÓ EUROPEA

Núm. 18

Curs 2011-2012

© Institut Universitari d'Estudis Europeus

© Mireia Carbonell Casanova

ISSN 2014-153X

Coordinadora de la col·lecció: Dra. Susana Beltran Garcia, Universitat Autònoma de Barcelona
(Susana.Beltran@uab.es)

Aquesta col·lecció recull una selecció d'investigacions dutes a terme per estudiants del Màster Universitari en Integració Europea. Previ a la seva publicació, aquests treballs han estat tutoritzats per professors amb grau de doctor de diverses especialitats i han estat avaluats per un tribunal compost per tres docents distints del tutor.

Les llengües de treball son castellà, català, anglès i francès

Esta colección recoge una selección de investigaciones realizadas por estudiantes del Máster Universitario en Integración Europea. Previo a su publicación, los trabajos de investigación han sido tutorizados por profesores con grado doctor de diversas especialidades y han sido evaluados por un tribunal compuesto por tres docentes distintos del tutor.

Les langues de travail son catalán, castellano, inglés y francés

This collection includes a selection of research by students of Master in European Integration. Prior to publication, the research papers have been tutored by teachers of with various specialties doctor degree and have been assessed by a commission composed of three different teachers tutor.

Working languages: Catalan, Spanish, English and French

Cette collection comprend une sélection de recherches par des étudiants de Master en intégration européenne. Avant la publication, les travaux de recherche ont été encadrés par des enseignants docteurs de diverses spécialités et après ont été évaluées par un tribunal composé de trois professeurs différents du tuteur.

Langues de travail: catalan, castillan, anglais et français

LES POLÍTIQUES ECONÒMIQUES EN LA UEM, UN PODER DE DECISIÓ DIVIT

Autora: Mireia Carbonell Casanova

Màster Universitari en Integració
Europea, UAB,

Edició 2011-2012

Tutor: Dr. Jordi Bacaria Colom

RESUM

Aquest treball de recerca pretén analitzar les conseqüències de tenir el poder de decisió separat entre la política fiscal i la política monetària en la UEM. Alguns autors han anomenat aquest fet com el pecat original de l'eurozona, considerant que aquesta àrea monetària ha patit un error de disseny des d'un bon principi¹. El creixement econòmic d'alguns EM, ha amagat aquesta dialèctica constant, retardant la decisió entre les Institucions Europees i els EM eternament, fins a tal punt que la recessió econòmica actual ha evidenciat la necessitat de coordinació entre aquestes dues polítiques econòmiques i s'ha començat a instrumentalitzar nous mecanismes per millorar l'estructura actual.

KEYWORDS: Unió Econòmica i Monetària (UEM), Política fiscal europea i Integració Bancària.

¹ Soy, Antoni. (2012, 20 d'agost de 2012). "El problema és l'euro". La Vanguardia. Secció Economia (pàg. 44).

ÍNDEX

Introducció.....	p7
1. Ha estat viable tenir dividit el poder decisió de les polítiques econòmiques en la UEM?.....	p8
2. El cas Alemany i Espanyol: Dos estats creixement econòmic diferent durant el període vigència de la UEM. Com han actuat davant la divisió de poders en les polítiques econòmiques?	
2.1.Comparació del cas alemany i del cas espanyol segons varies macromagnituds abans de començament de la crisi (2002–2007)	p20
2.2.Comparació del cas alemany i del cas espanyol segons varies macromagnituds un cop iniciada la crisi (2007–2012)	p29
3. Solució proposada: “Més Europa”:	
3.1. Més coordinació de les polítiques econòmiques.....	p33
3.2. Més integració fiscal.....	p37
3.3. Més integració bancària.....	p50
Conclusions.....	p58
Bibliografia.....	p64

Introducció

L'1 de gener del 1999, onze EM de la UE van fixar un tipus de canvi de les seves monedes amb l'euro irrevocablement. Aquest pas va ser considerat una fita històrica perquè obria les portes a la formació d'una àrea monetària única. S'establia l'euro com a moneda única i el Banc Central Europeu com a ens supranacional encarregat de determinar la política monetària comú pels EM que formaven part de la Unió Econòmica Monetària (UEM). D'altra banda també va suposar una pèrdua pels EM d'aquest instrument econòmic, per poder regular la seva economia interna i degut això van haver d'assumir alguns costos. L'altre política econòmica que els quedava per intervenir en la seva economia era la política fiscal. Després d'haver perdut la política monetària, els EM es van oposar sempre a qualsevol intent d'homogeneïtzació de la seves respectives polítiques fiscals. Per alguns economistes aquesta separació de la responsabilitat en les dues polítiques estava destinada a no funcionar. En aquest sentit, el treball pretén analitzar la viabilitat de tenir el poder de decisió separat de la política monetària i la política fiscal, tenint en compte els desequilibris existents entre els EM i els últims instruments implantats per les Institucions Europees en aquest sentit.

Aquest anàlisi es porta a terme valorant l'opinió de diferents autors que han tractat aquesta matèria, així com contrastant d'una manera més detallada el cas de dos estats amb creixements diferents, durant l'existència de la UEM, i coneixent al mateix temps com han actuat aquests per afrontar cada etapa amb les polítiques nacionals.

Finalment el treball analitza els nous mecanismes i les noves mesures preses des de la UE que tenen la intenció de millorar el sistema actual de separació de responsabilitats en les polítiques econòmiques.

1. Ha estat viable tenir el poder decisió de les polítiques econòmiques dividit en la UEM ?

Des de la creació de la Unió Europea, els acords més ràpids aconseguits han estat els econòmics, des del Mercat Comú a la Moneda Única. Aquests han estat passos que els EM han vist amb més bons ulls alhora de cedir sobirania i en comparació a altres aspectes com la política fiscal.

La política fiscal és una política econòmica i per tant un instrument econòmic que tenen els governs per intervenir en l'economia d'una àrea o territori. Pel que fa en el cas europeu, actualment aquesta política és competència dels EM de la UE. Els EM no han tingut mai la intenció d'homogeneïtzar les seves polítiques fiscals. El perquè de tot plegat és la pèrdua de sobirania dels EM envers la UE, sobretot perquè aquesta política és aquella que controla els ingressos i les despeses d'un estat, i per tant significa analitzar la capacitat d'un govern per gestionar els seus ingressos i les seves despeses per determinar un nivell de renda nacional. D'una banda aquests vénen determinants pel sistema impositiu com a principal eix d'ingressos, el qual grava la renda de les famílies i els resultats de les empreses. D'aquí en surt la seva principal font d'ingressos que li permetrà realitzar al govern altres polítiques. D'altra banda l'estat també actua com agent econòmic en la realització de despesa pública, realitzant infraestructures per fer més competitiu un país, contribuint a la demanda de béns i serveis, creant llocs de treball, i realitzant transferències directes a les famílies per incrementant la seva renda. Per tant entenem que l'estat pot arribar a complementar la demanda de béns i serveis privada, el qual depèn totalment de la voluntat política del moment. En aquest sentit estem parlant del pressupost d'un estat, eina vital per poder establir les seves polítiques, i per tant altament sensible la seva cessió.

En canvi reduir les barreres entre els estats per poder incrementar la comercialització dels seus productes, la prestació dels seus serveis i moure capitals sense traves, suposava tenir més mercat per vendre. Cal tenir en compte que el teixit industrial, com el sector terciari i primari, són essencials per l'economia d'un país, i per tant podríem creure que s'ha fet tot el que calia perquè aquests sectors econòmics

tinguessin més mercat, més vendes. Tot això ha portat, indirectament, a més llocs de treball, i més ingressos impositius per l'estat que aquest pot invertir en infraestructures, educació, sanitat i polítiques socials. Per tant era fàcil arribar als acords de l'AUE del l'any 1986 que establien les bases del Mercat Únic.

El cas de la Moneda Única, va suposar la cessió d'un dels principals instruments econòmics d'un país, la política monetària. Aquesta política estipula l'oferta monetària d'una àrea econòmica com també marca el preu del diner, i juntament amb la política fiscal, són dues de les polítiques econòmiques que té un estat per intervenir en la seva economia. La cessió de la política monetària dels EM al BCE, va suposar un pas enorme en la integració econòmica, però en aquest cas no tots els EM van adherir-se, sinó que van desdir-se l'estat més euroescèptic, el Regne Unit, i dos dels països nòrdics, Dinamarca i Suècia. Des de l'inici, només dotze EM van formar part de la UEM unificant una moneda única, a fi de fer front a la moneda americana, el dòlar. A partir d'aquell moment, l'Euro es convertiria en una moneda de referència mundial, una moneda forta. Un dels aspectes positius de la nova moneda, és que es reduïen els costos derivats de la fluctuació de les monedes, facilitant entre els països de l'eurozona no haver de canviar de moneda alhora de canviar de país, i d'aquesta manera es millorar les coses pel turisme dins d'aquesta unió monetària, com també per les empreses d'aquesta zona que els permet fer més fàcilment inversions i negocis.

En aquest sentit, ens preguntem si és viable tenir les dues principals polítiques econòmiques, una en mans dels estats i l'altre en mans del BCE. Aquesta última institució es tracte d'un ens supranacional i independent pel què fa les seves competències tal com esmenta Art 282.3 del TFUE². A més a més, segons aquest article, totes les altres institucions, organismes i òrgans del UE i els Governos dels EM li han de respectar aquesta independència en les seves decisions. Per tant aquesta política monetària, és similar a l'homòloga Americana la qual ve determinada per la Reserva Federal. Segons la teoria macroeconòmica es considera que com més independent és un

² Tratado de la Unión Europea, Tratado de Funcionamiento y otros actos básicos de la Unión Europea, 15ª ed. Actualizada (el tratado de Lisboa y Actos de aplicación), ed. Tecnos, 2011.

Banc Central menor és la taxa inflació³. Pel què fa el BCE el seu objectiu primordial és mantenir l'estabilitat de preus⁴, heretat de la política anterior del que havia estat un dels Bancs Centrals més importants d'Europa, el Bundesbank, i sobretot perquè els Alemanys no veien en bons ulls les elevades inflacions que alguns EM tenien abans d'entrar a formar part de la UEM. Així doncs es considera que el BCE va seguir una filosofia similar al Bundesbank Alemany⁵, és a dir, independent a la política del país i amb la seva obsessió d'aquest Banc Central per mantenir el control sobre els preus, el qual permetia tenir el tipus d'interès baix, escenari ideal pel creixement econòmic d'una àrea econòmica. Potser aquest és un objectiu massa específic que descuida altres aspectes importants a considerar en el sí d'una economia, per exemple la política monetària americana inclou dins dels seus objectius la màxima taxa d'ocupació sostenible, té un mandat dual. El què sorprèn de tot plegat, és que realment el BCE ha sacrificat l'objectiu d'inflació, una 70% de les vegades, durant la seva vigència per incrementar el creixement econòmic i la creació d'ocupació. Per aquest motiu podria tenir perfectament un mandat dual, considerant la inflació i la taxa d'ocupació sostenible, el qual el dotaria de més credibilitat a en la presa de decisions⁶. Actualment el BCE ha demostrat també contribuir a la preservació de l'estabilitat financera de la eurozona i ara més que mai s'ha vist involucrat a buscar receptes per promoure una major integració financera.

Tornant a la qüestió de com pot ser viable tenir les dues principals polítiques econòmiques dirigides per institucions diferents, cal dir que Hitiris i Vallès⁷ consideren que en una unió monetària, la política fiscal d'un EM té importants repercussions sobre la demanda dels altres EM o sobre les variables monetàries de la unió, com podria ser el tipus d'interès. La integració monetària exigeix adoptar a les polítiques fiscals nacionals coherència mitjançant la coordinació fiscal. Per exemple en el cas que un país permeti que el seu deute fiscal augmenti demanant prestat crèdit als mercats internacionals,

3 Bacaria, J. (2003). La circulación del euro, Instituto de Estudios de la Integración Europea, ITAM, documento de trabajo, núm. 5, 2003.

4 Banc Central Europeu (BCE): http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/mission_eurosys.es.html

5 El País, 25 de març de 2011:

http://elpais.com/diario/2011/03/25/opinion/1301007612_850215.html

6 Rabanal, P. (2008). Should the ECB target employment? "La Caixa" Economic Papers. Research Department, nº6.

7 Hitiris, T.; Vallès, J. (1999). Integración monetaria, Economía de la Unión Europea. 4art Ed. p.p. 137 - 172.

aquest fet hauria d'augmentar el tipus d'interès de la unió. No obstant, no sempre ha succeït així, la política monetària europea ha estat expansiva, perquè li permetia una inflació controlada i es considera un escenari adient pel creixement econòmic. És llavors quan ens preguntem si tots els EM necessitaven créixer o potser alguns necessitaven frenar les bombolles que s'estaven produint en el sí del seus estats. Hem de tenir en compte que darrera dels creixements econòmics d'alguns EM s'amagava el sobreendeutament públic i privat, que hauria d'haver estat controlat mitjançant una política monetària restrictiva o augmentant la política impositiva. El problema rau en què la classe política quan governa busca el màxim creixement econòmic, ja que acontenta "en teoria" a la població, per aquesta raó li és difícil portar a terme una política antibombolla, per tal de decreïxer. Una altre qüestió va ser que els creixements desmesurats s'estaven donant en els països de la perifèria, estats poc acostumats a llargs períodes de política monetària expansiva com és el cas d'Espanya i Irlanda. Aquests dos països els hagués convingut una política monetària restrictiva, per frenar l'endeutament privat i per tant la corresponent bombolla immobiliària que s'estava produint en el sí dels seus estats. Altres països com Grècia, Portugal i Itàlia també els hagués ajudat a frenar l'endeutament públic intern. Aquest fet demostra que potser es va portar terme una política monetària pensada massa pels països del centre, i no pels perifèrics, on aquests se n'haurien d'haver adonat i utilitzat més la seva política fiscal, però com que no hi havia un organisme superior que els advertís de tal magnitud, o el contrari mecanisme establert, el Pacte d'Estabilitat i Creixement, alguns ja el complien. Aquest fet ens fa pensar en que potser una de les causes va ser el disseny del instrument que havia de coordinar les polítiques fiscals nacionals.

El 2007 el BCE va fer un gir en la seva política econòmica i començar a pujar el tipus d'interès fins un 4%⁸, però potser ja era massa tard perquè la major crisi en èpoques ja s'havia evidenciat. Sí que és veritat que una pujada d'aquest tipus suposa un augment del cost del deute dels EM, però també provoca externalitats negatives sobre la inversió i el creixement econòmic de la unió. No obstant, quan l'endeutament de determinats EM es sobrepassa, s'ha de frenar i aquest és un bon mecanisme per portar-ho a terme. Tot i així no només per aturar l'excessiva demanda de préstec a nivell privat i públic, sinó perquè aquest endeutament no està essent invertit adequadament, ja

⁸Banc d'Espanya (BE): <http://www.bde.es/webbde/es/estadis/infoest/tipos/tipos.html>

que s'estan creant bombolles especulatives en determinats mercats, i la política monetària també ha d'ajudar a frenar aquestes bombolles. És veritat que si la política monetària és única, no només pot contemplar el que passa en el sí d'un estat, sinó que ha de ser la millor pels EM que representa. En aquests casos l'alternativa és corregir el sobreendeutament mitjançant una millor coordinació de la polítiques fiscals, una qüestió que tampoc va succeir entre els socis de la unió que s'estaven sobreendeutant, on un increment impositiu podia haver frenat l'endeutament privat. Pel què fa l'endeutament públic, és més difícil que un estat pugui arribar a frenar-lo mitjançant la política fiscal, ja que és ell mateix qui l'estableix, a no ser que hi hagi un canvi de govern i es modifiqui aquesta situació. Per tant és necessari un cert grau d'harmonització fiscal tant en despeses com en els tributs dels socis de la unió. Cal tenir en compte que aquests fets ja eren advertits per alguns autors, per exemple Bordo i Jaunung⁹ considerava l'absència de la coordinació de les polítiques fiscals en combinació amb la manca d'un criteri estricte sobre el deute i el dèficit públic establerts en el Tractat de Maastricht i en el Pacte d'Estabilitat i Creixement, els quals no permetrien respondre davant desigualtats i xocs asimètrics que és poguessin produir.

Segons l'antic Art. 99 del TCE¹⁰ ja estipulava, i encara ho estipula l'actual Art. 121 del TFUE¹¹, que els EM consideraran les seves polítiques econòmiques com una qüestió de interès comú i les coordinaran en el sí del Consell. Per tant el tractats ja demanaven i segueixen demanant coordinació en les polítiques econòmiques en mans dels Estats, com seria el cas de les polítiques fiscals. A més en l'apartat 2 d'aquests articles s'estableix que el Consell en base a una recomanació de la Comissió, elaborarà un projecte d'orientacions generals per les polítiques econòmiques dels EM i de la Unió i presentarà un informe al Consell Europeu. Aquest Consell ho debatrà i a partir de les conclusions que s'arribin emetrà unes recomanacions sobre tals orientacions, i també n'informarà al Parlament Europeu. Però no s'acaba aquí, encara hi ha un apartat 3 d'aquest article, on consta el procés d'avaluació del Consell i la Comissió del compliment de les orientacions generals per part dels EM. Per dur a terme aquesta

⁹ Bordo, M.D.; Jonung, L. (1999). *The future of EMU: What does the history of monetary unions tell us?* National Bureau of Economic Research. Working paper n° 7365. September 1999.

¹⁰ Tratado de la Unión Europea. Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed 10ª actualizada.

¹¹ Tratado de la Unión Europea. Tratado de Funcionamiento y otros actos básicos de la Unión Europea. Ed. 15ª actualizada (el tratado de Lisboa y Actos de aplicación). Tecnos, 2011.

avaluació els EM han d'informar de les mesures importants que prenguin en política econòmica, com també totes les que considerin necessàries. Finalment en l'apartat 4 d'aquests articles s'esmenta que si la polítiques econòmiques d'un EM contradiuen les orientacions generals o posen en perill el correcte funcionament del UEM, la Comissió podrà dirigir una advertència a aquest EM i el Consell emetre una recomanació amb la prèvia recomanació de la Comissió. Aquests poden informar al PE, en els casos que aquesta recomanació s'hagi fet pública, i sí és així és pot invitar al president de la corresponent EM que compareix-hi davant del comitè en el Parlament Europeu. El Consell i el PE podran adoptar reglaments respecte el resultat obtingut del procés de supervisió de les polítiques econòmiques dels EM. Per tant, segons els Tractats, cada EM ha d'establir la política fiscal de forma coordinada amb la resta d'EM i seguint les orientacions generals que estableix el Consell. Així doncs la responsabilitat és compartida amb les Institucions Europees pel que fa l'establiment de les polítiques econòmiques en mans dels EM. Tanmateix, la manca de coordinació en política fiscal¹², on alguns autors creuen que ha faltat entre els EM de l'eurozona per tal d'acompanyar la política monetària, s'havia d'haver estipulat també des del Consell a partir d'una recomanació de la Comissió, la qual hauria d'haver aconsellat que la política establerta era poc adequada, en els casos on la política monetària no era la més eficient per la seva economia.

Segons Hitiris i Vallès¹³ en els casos que els EM d'una unió monetària pateixin perturbacions asimètriques, i no hi hagi suficient flexibilitat salarial i mobilitat laboral, podria ser millor mantenir la política monetària i canviària a nivell nacional, en comptes d'integrar-se en una unió monetària. Com afirma Dixon¹⁴, per tenir una política monetària única calen unes economies similars, flexibilitat en el mercat laboral i una població activa capaç de desplaçar-se en el sí de la unió per buscar altres oportunitats de feina, a més d'una bona part dels pressupostos dels diferents estats que componen la unió monetària força centralitzats. En canvi aquesta situació no ha estat la de la UE, on els EM molts cops s'han trobat en circumstàncies econòmiques molt diferents, com es

¹²Bordo M.D.; Jonung, L. (1999). *The future of EMU: What does the history of monetary unions tell us?* National Bureau of Economic Research. Working paper nº 7365. September 1999.

¹³ Hitiris, T.; Vallès, J. (1999). *Integración monetaria, Economía de la Unión Europea*. 4art Ed. p.p. 137 - 172.

¹⁴ Dixon, H. (2011). *Can Europe's Divided House Stand? Separating fiscal and Monetary Union*. Foreign Affairs. vol. 60, nº 6. November/december 2011.

demostra al segon apartat d'aquest treball en l'anàlisi de l'evolució econòmica entre Alemanya i Espanya. La fórmula des de la UE per evitar aquests desequilibris entre EM i que la política monetària fos més eficient, ha estat la política regional que ocupa un terç del pressupost de la UE i que té com a principal objectiu reduir les diferències estructurals entre les regions europees per tal d'aconseguir un desenvolupament equilibrat en el territori. Durant tota la seva implantació els seus objectius s'han anat adaptant a les característiques del desenvolupament i a les necessitats de les regions europees, com també als seus valors, afegint criteris a les subvencions directes com la innovació i el medi ambient. Tot i així, pel temps que fa que s'aplica la política regional des del 1957 en l'establiment del Tractat de Roma, els resultats esperats no han estat suficients ja que hi ha regions que continuen estant actualment al mateix nivell que estaven el principi. Com és el cas de la majoria de les regions gregues i portugueses, les regions del sud Itàlia i del sud d'Espanya, que el seu PIB encara està per sota del 75% de la mitjana europea¹⁵. Els fons estructurals, tot i la profunda reforma a partir del 1989, on s'estableixen uns objectius clars i es duplica el pressupost¹⁶, són en part responsables d'aquesta poca evolució d'aquestes regions menys desenvolupades, per tant en algunes zones ha fallat la seva aplicació, és a dir, s'ha fet un mal ús de les fons. El miracle del fons estructurals va ser el cas d'Irlanda, que van permetre el país sortir de la franja de les regions menys desenvolupades, però avui mirat en perspectiva, el desenvolupament d'Irlanda va anar lligat al creixement econòmic del sector immobiliari, creant-se una bombolla especulativa en aquest sector, degut el finançament fàcil i barat, que va fer que moltes famílies s'endeutessin per sobre les seves possibilitats. Així doncs un creixement enganyós i poc competitiu, que va suposar a finals del 2010 el rescat del país¹⁷. Per tant el que semblava l'efecte positiu de l'aplicació de la política regional en el sí d'aquest estat, el seu rescat ha evidenciat que el miracle Irlandès tenia unes altres arrels.

Una peça clau pel bon funcionament d'una unió monetària és el mercat laboral, sobretot perquè com més flexible i millor disponibilitat tingui la força laboral a desplaçar-se més ajudarà en els casos de pèrdua de competitivitat en un determinat

¹⁵ Comissió Europea: http://ec.europa.eu/regional_policy/information/maps/index_es.cfm

¹⁶ Brunet, F., (2010). *Curso de integración europea*, segunda edición, Alianza editorial, 2010.

¹⁷ El País, 22 de novembre de 2010:

http://economia.elpais.com/economia/2010/11/21/actualidad/1290328374_850215.html

sector econòmic o país. En el cas de la UE, no és considerada una unió monetària òptima o si més no menys òptima que els EUA¹⁸, degut als respectius mercats laborals. El principal problema és que el mercat laboral en molts EM està ple de restriccions¹⁹, com la rigidesa de salaris, la inflexibilitat de les condicions de treball i la immobilitat territorial²⁰. Aquest mercat es caracteritza per l'alta dificultat de contractació per part de les empreses, de la rigidesa de les hores treballades, l'alta dificultat d'acomiarar, l'elevat cost de l'acomiadament i de les prestacions socials. En comparació a països com EUA, el Regne Unit i Canadà, les restriccions són mínimes, aspecte que permet una millor reassignació del mercat laboral i genera taxes de productivitat més elevades, convertint-los en països més competitius²¹. El fet és que en la UE els factors de treball no es desplacen degut a les regulacions internes de cada EM. S'hauria de portar a terme una major desregulació en els seus mercats laborals per ajudar a reduir les asimetries que es poguessin donar entre ells, a través de reduir les taxes d'atur d'un estat compensant-les per les possibles necessitats de mà d'obra d'un altre estat. Des de la UE per afrontar aquesta qüestió, s'ha introduït l'objectiu de flexiseguretat²², per reduir aquestes restriccions en el mercat laboral europeu.

Altres aspectes que no afavoreixen la mobilitat laboral són les diferències lingüístiques entre EM, tot i que, tant per les noves generacions com per a molts treballadors qualificats, aquest aspecte ja ha deixat de tenir la importància que havia tingut temps endarrere. Les necessitats de treball han portat a terme moltes migracions de persones arreu del món durant segles, sense importar les característiques lingüístiques del destí, perquè l'objectiu és obtenir treball. Actualment a Espanya hi ha un taxa d'atur del 24,63%²³, una xifra que ens fa pensar que potser és un sistema massa protector que acomoda la recerca de treball, a part del corresponent atur estructural i cíclic que pugui tenir en aquests moments.

¹⁸ Bordo, M.D.; Jonung, L. (1999). *The future of EMU: What does the history of monetary unions tell us?*. National Bureau of Economic Research. Working paper n° 736. September 1999.

¹⁹ Dixon, H., (2011). *Can Europe's Divided House Stand? Separating fiscal and Monetary Union*. Foreign Affairs. vol. 60, n° 6. November/december 2011.

²⁰ Brunet, F. (2010). *Curso de Integración Europea*, segunda edición, Alianza editorial, 2010.

²¹ Brunet, F. (2010). *Curso de Integración Europea*, segunda edición, Alianza editorial, 2010.

²² Comissió Europea, DG de Treball, Afers social i d'inclusió:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=102&langId=en>

²³ Institut Nacional d'Estadística (INE): http://www.ine.es/prensa/epa_prensa.htm

En referència a la necessitat d'un pressupost suficientment centralitzat, Hitiris i Vallès²⁴ creuen que aquesta situació donaria a una unió econòmica la capacitat per reinstal·lar l'equilibri mitjançant els *estabilitzadors automàtics*. Aquests són aquells mecanismes que actuen sobre els factors de la demanda efectiva independentment de la voluntat del govern, i permeten reduir els efectes de les recessions i de les expansions sense haver d'introduir grans canvis en la política econòmica²⁵. En el cas d'un pressupost altament centralitzat a la UEM els estabilitzadors automàtics permetrien la transferència de recursos a través de la despesa pública i/o impostos del país en superàvit al deficitari. Així doncs, des d'aquest punt de vista la unió monetària depèn del suport de la política fiscal i per tant es considera necessària l'acompanyament d'una de l'altra. Però aquesta idea, suposa una gran cessió de sobirania pels EM, sobretot per perdre ingressos, ja que suposa menys poder d'actuació, sé menys estat.

Està clar que davant la crisi del deute sobirà, degut a l'augment d'aquest deute a nivells insostenibles a on han arribat molts EM de l'eurozona, ha portat a buscar solucions per frenar-lo i reduir el seu cost. Sobretot en països com Grècia i Itàlia, que davant la pèrdua de competitivitat²⁶ que patien i la impossibilitat de devaluar la moneda, van començar a demanar finançament i incrementant el seu deute sense augmentar els ingressos, és a dir els impostos. Això va ser degut a que no s'exigia l'acompanyament de les dues principals polítiques econòmiques, que la política fiscal anés en coherència amb la política monetària. L'instrument per orientar la polítiques fiscals dels EM, el Pacte d'Estabilitat i Creixement ha acabat demostrant ser insuficient per contrarestar els efectes de bombolles especulatives i endeutaments il·limitats d'alguns EM. Així doncs alguns EM, com Grècia i Itàlia, van convèncer a bancs privats perquè els prestessin diners, tot i el límit marcat pels criteris de convergència pel què fa al deute públic de no sobrepassar el 60% del PIB. Tot i així, alguns van arribar a excedir aquest límit ja que a dos dels principals grans estats, Alemanya i França se'ls va permetre sobrepassar-lo a principis de la UEM a conseqüència del baix creixement i dificultat econòmica que hi havia en el sí d'aquestes dues economies. El problema és que el fet de permetre'ls-hi a

²⁴ Hitiris, T.: Vallès, J. (1999). *Integración monetaria, Economía de la Unión Europea*, 4art Ed. p.p. 137 - 172.

²⁵ Mankiw, N.G. (1999). *Macroeconomía*. "El debate sobre política macroeconómica" p.p. 448-475, 3era Ed., 1999.

²⁶ Dixon, H. (2011). *Can Europe's Divided House Stand? Separating fiscal and Monetary Union*. Foreign Affairs, vol. 60, nº 6. November/december 2011.

aquests dos països, va portar una falta de respecte dels límits per part dels altres EM. No obstant les Institucions Europees van fallar en no imposar més duresa a França i Alemanya en el compliment dels criteris establerts del Tractat de Maastricht.

Una de les solucions proposades per l'augment elevat del deute públic d'alguns EM ha estat la creació dels Eurobons, mecanisme molt polèmic perquè pels EM afectats amb alt endeutament, suposava la possibilitat d'obtenir finançament sense augmentar el seu deute. En canvi, pels EM amb millor situació econòmica, suposava finançar part del deute dels estats amb distorsions internes. El no rotund d'Alemanya als Eurobons²⁷, ha fet que aquest solució no s'hagi aplica perquè, en primer lloc la seva Cancellera té eleccions properes i s'esperava una pèrdua de vots si s'adheria aquesta solució, i en segon lloc els Alemanys no volen finançar més a la resta dels socis europeus, ja que és el país que més ha aportat a les arques europees. Tot i que Merkel té clar que Alemanya necessita més que mai que la resta dels socis tornin a créixer, perquè són el principal mercat dels seus productes, proposen com a solució millorar la disciplina pressupostaria dels EM, per això els seu esforços en signar un Tractat que modifiqui els anteriors en matèria pressupostaria, exigint nous límits de dèficit públic i mecanismes correctius. Aquest tractat s'ha anomenat Tractat d'Estabilitat, Coordinació i Governança a la Unió Econòmica i Monetària signat a Brussel·les el 2 de Març del 2012²⁸, fet que demostra que Alemanya vol avançar cap a una unificació fiscal i bancaria.

Després de tot el que s'ha comentat, ens seguim preguntant quin és el motiu pel qual es va escollir separar el poder de decisió entre les dues principals polítiques econòmiques, i aquest respon al fet que principalment la integració europea ha estat una integració gradual i s'ha inspirat des d'un inici en una filosofia funcionalista²⁹, d'objectius concrets i una integració gradual on les realitzacions obtingudes exigiran la consecució d'altres posteriors sense marcar-se la creació d'un Estat Europeu. Cal tenir en compte que des d'un principi s'ha rebutjat tan el sistema federalista com el model de

²⁷ El Periódico, 27 de juny, 2012: <http://www.elperiodico.com/es/noticias/internacional/linea-roja-merkel-1982085>

²⁸ Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union (T/SCG/EN/1). Signed 2 of march 2012.

²⁹ De castro, J.L. (1994). *La emergente participación política de las regiones en el proceso de construcción europea*. Instituto Vasco de Administración Pública. Bilbao. 472 pàg.

mera cooperació intergovernamental, i segons els EM que la componien en cada època, acordaven perdre poder de decisió en certes matèries per cedir-ho a les Institucions Europees. Tot i que en el Tractat de Maastricht, la creació de la UEM es va veure com un enorme pas endavant cap a més integració, es creia que arrossegaria altres polítiques econòmiques i fins i tot plantejava la possibilitat d'esdevenir una unitat política. La qüestió era seguir endavant.

El creixement econòmic de diferents EM després de la integració monetària i reticència del EM de cedir poder en matèria fiscal, van retardar l'eterna decisió de cedir l'altra gran política econòmica. No ha estat fins endinsar-nos en la crisi econòmica més severa de les últimes dècades que s'ha començat a plantejar la integració fiscal com a element necessari per seguir units. Segons l'últim Consell Europeu celebrat el 28 i 29 de Juny, es va acordar la redacció de l'informe titulat "Cap una autèntica Unió Econòmica i Monetària" presentat pel president del Consell Europeu, conjuntament amb el President de la Comissió, de l'Eurogrup i del BCE³⁰, els quals exposen per la futura UEM una major integració bancària i fiscal.

En referència a la integració bancària, el fet de dotar el BCE de més poder pel què fa la supervisió del sistema financer i dels bancs privats³¹ és una de la mancances que alguns autors i l'ex-president del Banc Central Wim Duisenberg³², havien considerat que li faltava a la UEM. El tractat de Maastricht no contemplava aquesta cessió de sobirana al BCE, sinó que deixava la supervisió financera en mans dels Bancs Centrals Nacionals i dels Governos Nacionals. Aquests han de tenir una visió distorsionada del sistema financer de la zona euro, ja que el seu objectiu és supervisar només el sistema financer d'un EM. Per això, faltava un organisme que tingués una visió més global del sistema financer europeu, que pogués detectar errades, sobreendeutaments, bombolles i males praxis d'alguns productes financers comercialitzats per aquest sistema. Pel què fa la supervisió financera supranacional, era

³⁰ Consell de la UE: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/es/ec/131399.pdf

³¹ Bordo, M.D.; Jonung, L. (1999). *The future of EMU: What does the history of monetary unions tell us?*. National Bureau of Economic Research. Working paper n° 736. September 1999.

³² De hoces, J.R. i Garcia-Perrote, G., (2010). *La nueva arquitectura europea para la regulación y supervisión financiera*. Càtedra Pérez-LLorca/IE de Derecho Mercantil. Working paper IE Law School (AJ8 -174), de 5 de mayo del 2010.

permesa segons els tractats després de que tota la troica europea consentís tal supervisió de les entitats de crèdit i altres entitats financeres, quedant recollida en l'Art.105.6 TCE³³, el qual era tan rocambolesc i lent que exigia la unanimitat del Consell, segons proposta de la Comissió, amb prèvia consulta al BCE i amb un dictamen conforme el Parlament Europeu. Tot una carrera d'obstacles per permetre que el BCE realitzés tasques específiques respecte les polítiques relacionades amb la supervisió de les entitats de crèdit i altres entitats financeres, això sí, en excepció de les empreses asseguradores. En definitiva, el que dóna a entendre aquest article és que la supervisió financera està en mans dels EM, i en alguna ocasió excepcional deixa la porta oberta al BCE per actuar. En aquest cas ha succeït el mateix que en la política fiscal, les reticències en la cessió de sobirania en matèria bancària per part dels Governos nacionals i els seus respectius Bancs Centrals Nacionals, no ha permès avançar en una major integració bancària. Pel què fa al tractat de Lisboa, l'Art. 127.5³⁴ TFUE afegeix com a novetat a l'antic Art.105 del TCE³⁵ que el Sistema Europeu de Banc Centrals compost pels BCE i els Bancs Centrals Nacionals, contribuirà a la bona gestió de les polítiques que porten a terme les autoritats competents, pel què fa a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i l'estabilitat del sistema financer. Per tant, s'introdueix l'aspecte de donar suport als Governos nacionals i Bancs Centrals Nacionals en la supervisió financera, partint del que representa tot el Sistema Europeu de Bancs Centrals. A nivell positiu, es comença a recalcar tan una major coordinació dels BCN, com que un ens superior els pugui aconsellar en la matèria. Tot i així, l'Art. 127.6³⁶ TFUE continua esmentant la necessària unanimitat dins del Consell, en prèvia consulta al Parlament Europeu i el BCE, per tal que aquest últim pugui dur a terme tasques de supervisió a les entitats financeres, excloent igualment a les entitats asseguradores.

³³ Tratado de la Unión Europea, Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed. 10ª actualizada. Septiembre de 2003.

³⁴ Tratado de la Unión Europea, Tratado de Funcionamiento y otros actos básicos de la Unión Europea. Ed. 15ª actualizada (el tratado de Lisboa y Actos de aplicación). Tecnos. 2011.

³⁵ Tratado de la Unión Europea, Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed. 10ª actualizada. Septiembre de 2003.

³⁶ Tratado de la Unión Europea, Tratado de Funcionamiento y otros actos básicos de la Unión Europea. Ed. 15ª actualizada (el tratado de Lisboa y Actos de aplicación). Tecnos. 2011.

2. El cas Alemany i Espanyol: Dos estats de creixement econòmic diferent durant el període de vigència de la UEM. Com han actuat aquests estats davant la divisió de poders en les polítiques econòmiques?

2.1.Comparació del cas alemany i del cas espanyol segons varies macromagnituds abans del començament de la crisi (2002 – 2007).

Segons l'anàlisi de les diferents macromagnituds entre Espanya i Alemanya durant el període d'implantació de la Unió Econòmica i Monetària, podem concloure la diferent evolució d'aquestes dues economies. Aquests dos estats de la zona euro han seguit durant aquesta dècada situacions econòmiques contràries. Alemanya, al iniciar-se el procés de la unificació monetària, passava per una situació econòmica difícil, com ho demostra una taxa de creixement del PIB del 0% el 2002 i en -0,4% el 2003³⁷. El 2006 va començar a recuperar-se augmentant un 3,7% respecte a l'any anterior. Pel què fa el deute públic, que ha estat per sobre el 60% del PIB des del 2002 fins l'actualitat, ha anat incrementant arribant al seu màxim del 83,6% del PIB el 2010³⁸. En canvi, si ens centrem abans d'iniciar-se la crisi econòmica mundial, Alemanya va passar ha tenir un deute públic del 60,7% el 2002 arribant al punt més alt del 68,6% el 2005, experimentant en els dos anys següents una devallada fins al 65,2%. Pel què fa a Espanya, el deute públic al començament de la unificació monetària era d'un 52,6% el 2002 i va arribar a reduir l'any 2007 fins el mínim, un 36,3%. La taxa de creixement del PIB va passar del 2,7% el 2002 arribant el seu màxim creixement el 2006 amb el 4,1%.

D'aquesta manera i fent balanç de les xifres anteriors cal preguntar-se les causes d'aquestes diferències de creixement del PIB i del deute públic durant el període de pre-crisis d'aquests dos estats de l'eurozona. Els motius de la situació econòmica d'Alemanya s'han de buscar en la reunificació del 1989, que políticament va ser un èxit però econòmicament va tenir el seus efectes, ja que el país va entrar en un període de recessió econòmica que va durar una dècada. Segons l'article de Poch³⁹, van ser deu anys d'endeutament, subvencions, transferències i esforços. Una reunificació que es va

³⁷ Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

³⁸ Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

³⁹ Poch, Rafael (2012, 6 de maig). "El preu de la reunificació". La Vanguardia. Secció Diners (pàg. 8-9).

fer ràpidament i provocant un enfonsament industrial de l'RDA". Segons Muns⁴⁰ tot i l'èxit polític de la unificació, l'economia interna va patir per unir els dos poders adquisitius de cada part, ja que el Cancellor Khol va fixar el tipus de canvi entre les dues monedes a la mateixa paritat. D'aquesta manera s'augmentava artificialment el nivell de vida de l'Alemanya de l'est. Aquesta decisió del Cancellor Khol era per aconseguir de bon principi als alemanys de l'est, perquè aquest poguessin comprar productes de l'Alemanya de l'oest. En canvi no va ser el mateix per les empreses de l'est, en què els seus costos a preus de l'Alemanya de l'oest van ser inviables de poder suportar i van comportar uns índex de productivitat molt baixos. A més a més algunes empreses van haver de tancar perquè produïen productes obsolet, i les que volien aguantar van haver d'adaptar-se a la competència del mercat i millorar la seva productivitat si volien sobreviure al sistema capitalista. Aquest fet va suposar el tancament de moltes empreses i per tant l'increment de la taxa d'atur, taxa que es va mantenir alta en els inicis de la UEM i va anar creixent fins arribar al punt més alt del 10,7% en el 2005⁴¹.

El govern Alemany va començar a transferir 80 bilions d'euros⁴² a l'Alemanya de l'est per millorar les infraestructures en carreteres i el sistema elèctric, veient com aquesta modernització de la RDA suposava al mateix temps un augment de les taxes en l'Alemanya de l'oest. Evidentment, econòmicament s'havia de buscar alguna fórmula per poder sortir de la recessió econòmica que va portar la unificació entre les dues Alemanyas. La resposta va ser una estratègia exportadora i un aprofitament de la mà d'obra barata de l'Alemanya i l'Europa de l'est, amenaçant els sindicats en la deslocalització i pactes per retallar salaris i imposant una estricta política monetària. El 1998 i després de setze anys a l'oposició, el partit socialdemòcrata va guanyar les eleccions liderat per Gerhard Schröder. Un líder pragmàtic que va enfocar SPD en polítiques molt moderades i sense indicis de canvi de paradigma⁴³. El seu mandat es va caracteritzar per haver de lluitar durant set anys consecutius amb l'objectiu de superar la crisi econòmica i financera en la que Alemanya es trobava immersa. El seu programa electoral proposava una modernització i innovació del model econòmic tenint en

⁴⁰ Muns, A. (2006). Chancellor Merkel and Germany's ongoing Unification-Struggle: implications for Europe, A European and Spanish Perspective. Fundació CIDOB. Sèrie Europa, n°1. Febrer, 2006.

⁴¹ Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

⁴² Muns, A. (2006): Chancellor Merkel and Germany's ongoing Unification-Struggle: implications for Europe, A European and Spanish Perspective. Fundació CIDOB. Sèrie Europa, n°1. Febrer, 2006.

⁴³ Rodríguez-Aguilera, C. (2009): *Repercussions del canvi de 1898 en l'esquerra europea. Entre la pèrdua d'atractiu i l'absència de renovació*. Fundació CIDOB. Revista DCIDOB. Núm. 110.

compte la justícia social. Entre les principals mesures destacava el foment del treball per crear nous llocs de treball, flexibilitzant el mercat laboral i fins i tot nacionalitzant empreses per no perdre els llocs de treball existents. Va portar a terme una política fiscal expansiva a favor del consum i la producció abaixant el tipus sobre la renda, però per l'altre banda també va ser una política contractiva en retallar la despesa pública fins a 30 milions de marcs⁴⁴. Per poder governar SPD va haver de fer coalició amb el partit dels Verds, per tenir la majoria absoluta al Bundestag, cosa que va suposar haver de fer alguna concessió política, com l'establiment d'un programa per reduir les centrals nuclears i establir alguns impostos que gravessin els combustibles i la electricitat. També van haver d'aplicar algunes idees liberals com la desregularització de l'economia, ja que no podien fer un programa de reformes que afectés el dèficit públic perquè des del 1999 havien de seguir els criteris marcats pel Pacte d'estabilitat i creixement on s'establia un objectiu de dèficit del 1,5% amb un topall màxim del 3% del PIB. Tot i així, el Gener del 2002 el govern Alemany va rebre una amonestació preventiva de la Comissió Europea, un recordatori del mecanisme de sancions establert pel PEC en cas d'un reiterat dèficit excessiu. El dèficit públic Alemany el 2002 va ser del 3,8%, pel qual el govern es va veure obligat a actuar i augmentar l'impost sobre la renda que havia baixat feia uns anys, així com també a reduir la despesa pública. A més la taxa d'atur es mantenia elevada durant el 2002 i el 2003 sent del 9,8%⁴⁵, principal conseqüència d'una onada de tancaments empresarials.

Realment Alemanya es trobava en una situació molt difícil a nivell econòmic durant aquells anys, tot i així s'ha de considerar que la política monetària del BCE era de tipus baix, pel control de la inflació de l'eurozona, i a Alemanya ja li anava bé una política monetària expansiva, perquè és precisament el que necessitava. La seva inflació era baixa, descendint del 1,4% al 1% entre 2002 i el 2003, ben al contrari d'Espanya que estava entre el 3,6% i el 3,1% en aquest període degut al creixement econòmic del país, a UE-17 era del 2,3% i 2,1%⁴⁶ respectivament.

⁴⁴ Centre d'Estudis i Documentació Internacional de Barcelona: <http://www.cidob.org/es/content/pdf/1060>

⁴⁵ Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

⁴⁶ Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

Finalment el govern Schröder havia de portar terme algun pla per realçar l'economia del país, i és quan va plantejar el 2003 l'Agenda 2010, que es tracta d'un paquet de reformes estructurals per modernitzar el sistema públic de protecció social i sanejar les finances de l'estat per contenir el dèficit públic per sota el 3%. Els principals eixos de l'Agenda 2010 eren baixar el tipus màxim i mínim del gravamen sobre la renda en 3 p.p., retallada en les pensions, retard en l'edat de jubilació i pre-jubilació, reduir determinades prestacions sanitàries per tal que fossin totalment gratuïtes, i per últim una reforma del mercat laboral⁴⁷. Del Canciller Schröder se'n coneixien les seves simpaties en diferents grups empresarials, d'entre els quals destaca Volkswagen, on fins i tot va recórrer al director de RRHH d'aquesta companyia, Peter Hartz, per tal que assessorés al govern en la reforma del mercat laboral. Al conjunt d'aquestes reformes se les anomenà "Paquet de mesures Hartz I i II" establertes a partir de l'1 de Gener del 2003, i que tractaven principalment de crear empreses privades de treball temporal, augmentar el número d'oficines públiques de treball i introduir els "minijobs" per desenvolupar tasques de molt baixa remuneració i de poca duració, exemptes de cotitzar a la seguretat social per l'assalariat⁴⁸. Els següents paquets de reformes, serien més complexes fins al punt de costar-li la reelecció del Canciller Schröder, perquè suposava reduir la prestació i la quantia del subsidi d'atur. Aquestes mesures li van ocasionar problemes dins del mateix partit en l'ala més sindicalista, ja que aquests es posicionarien totalment en contra de les reformes en el mercat laboral que havia establert el govern i l'acusarien de fer un gir al neoliberalisme.

Pel què fa el dèficit públic, va arribar al seu màxim el 2003 amb un 4,2% del PIB, fet que va portar a una sanció per part de la Comissió Europea qui li va donar un termini de quinze mesos per reduir-lo fins el 3%⁴⁹. En base a aquesta sanció, el govern alemany es va veure forçat a aplicar fortes mesures entre les quals va intentar retallar l'estat del benestar, a fi d'assumir els compromisos pressupostaris que el mateix estat havia demanat anys abans com a requisit d'acompanyar la política monetària establerta pel BCE. Tanmateix aquestes mesures van començar a reduir el dèficit públic sent el 2004

⁴⁷Centre d'Estudis i Documentació internacional de Barcelona: <http://www.cidob.org/es/content/pdf/1060>

⁴⁸Centre d'Estudis i Documentació internacional de Barcelona: <http://www.cidob.org/es/content/pdf/1060>

⁴⁹García, M. (2003). *Los costes de la estabilidad presupostaria*. Revista Española de control externo (5) 13, pàg 15-32.

del 3,8% i el 2005 de 3,3%⁵⁰, tenint en compte que encara es trobava per sobre dels criteris del Pacte d'Estabilitat i Creixement que li exigia el 3%. És per això que Alemanya i França, qui també es trobava en la mateixa situació, van fer un acord demanant una interpretació més laxa de la PEC però sense renunciar a les reformes estructurals en el mercat laboral i en el sistema de la seguretat social. Aquests fets van provocar les protestes d'altres governs, com l'espanyol, que sí havien fet els deures financers. Per la seva banda, els ministres de finances, tant francès com alemany, ignorant les advertències de la ruptura de la PEC, van imposar en el Consell de ministres (ECOFIN) la suspensió dels procediments sancionadors pel dèficit excessiu oberts a les dues potències per part de la Comissió Europea. L'ECOFIN va aprovar la no aplicació de la sancions d'aquests països, obrint un precedent que afectaria el següents anys l'aplicació d'aquest Pacte. Els EM més grans de la UE van guanyar el combat, ja que sembla que sense ells la UEM seria poc veraç⁵¹. Per tant, amb aquesta actuació, la Comissió desqualificava la credibilitat de la PEC⁵².

El partit socialdemòcrata es trobava en un moment molt dèbil, no només per la situació econòmica sinó també pel gir neoliberal del seu líder, qui es va veure forçat a convocar unes eleccions anticipades, les quals van tenir uns resultats molt igualats pel què fa als dos màxims partits, el CDU/CSU dirigit per Angela Merkel i el SPD de Schröder. Després de buscar socis per formar govern i veient les dificultats de les diferents opcions, van acordar formar coalició i establir un acord pel què fa a les qüestions principals que el nou govern hauria de prioritzar. Aquestes anaven lligades a reformes fiscals, sanitàries i laborals, i volien reduir els costos del sistema de protecció social perquè Alemanya recuperés el creixement econòmic. Es va acordar que la Cancelleria aniria a mans d'Angela Merkel i vuit carteres ministerials a càrrec del SPD. Schröder renunciaria a ocupar cap càrrec en el nou govern així com també del seu seient de diputat en el Bundestag. Entre les reformes que va proposar aquest nou govern, hi havia l'augment de l'IVA a canvi de reduir la fiscalitat directa en les rendes baixes i mitjanes per no afectar el consum. També es durien a terme reformes estructurals per

⁵⁰ Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

⁵¹ Van Hagen, J. (2005). *Instituciones presupuestales y gasto público*. Gestió fiscal. Serie sobre sector público, buen gobierno, responsabilidad y rendición de cuentas. Banco Internacional de Reconstrucción y Fomento/Banco Mundial, 2005.

⁵² García, M. (2003). *Los costes de la estabilidad presupostaria*. Revista Española de control externo (5) 13, pàg 15-32.

reduir les càrregues de l'estat. D'aquesta forma es van implantar les pautes pel creixement econòmic d'Alemanya que el 2006 i 2007 ja complia els criteris de la PEC⁵³. Pel què fa el dèficit públic que en el 2006 era del 1,6%, va tancar els pressupostos de l'estat del 2007 en un superàvit del 0,2%. En canvi, la taxa de creixement del PIB que era d'un 3,7% en el 2006, va disminuir l'any següent fins el 3,3%⁵⁴.

Espanya també va passar un procés de recessió econòmica després del Jocs Olímpics del 1992, però a finals dels anys 90 es va anar recuperant. L'any 1996 quan la dreta va pujar al poder, després de gairebé quinze anys d'un govern socialista, va adoptar una sèrie de mesures neoliberals, com la liberalització del sector de les telecomunicacions en el 1997⁵⁵ o l'adopció el 1998⁵⁶ d'una nova llei sobre el règim del sòl i les valoracions que permet la requalificació del sòl rústic en urbà, deixant en mans dels Ajuntaments la decisions de requalificació del sòl dins cada terme municipal. Tenint en compte que a Espanya els Ajuntaments tenien i tenen unes enormes dificultats de finançament, aquesta nova legislació va suposar una bona dosi d'esperança per les economies locals, ja que per a molts d'ells representava una forma d'obtenir ingressos, i per tant d'autofinançar-se. Aquest possible canvi de qualificació d'un sòl no urbanitzable a un sòl urbà o urbanitzable i la posterior venda d'aquests solars a promotors i constructors, va iniciar a Espanya un període d'expansió econòmica enganyosa, centralitzat en un sector, l'immobiliari. És cert que l'augment de la construcció va donar llocs de treball, va reduir la taxa d'atur entre 2002 fins el 2007 arribant al seu mínim històric en el 2007 del 7%, però no s'ha de perdre de vista que no eren unes taxes baixes, comparat amb la mitjana UE-27 que se situava el 6,1% i a la mitjana del UE-17 era del 6,6%. Espanya sempre ha tingut aquest mal endogen, accentuat en èpoques de decreixement econòmic i en períodes de creixement no ha arribat a baixar el suficient, tot i que en aquells moments encara estava per sota d'Alemanya, la qual era del 8,2%⁵⁷.

⁵³ Centre d'Estudis i Documentació Internacional de Barcelona: <http://www.cidob.org/es/content/pdf/1060>

⁵⁴ Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

⁵⁵ Boletín Oficial del Estado. Núm 99: <http://www.boe.es/boe/dias/1997/04/25/pdfs/A13278-13285.pdf>

⁵⁶ Boletín Oficial del Estado. Núm 89: <http://www.boe.es/boe/dias/1998/04/14/pdfs/A12296-12304.pdf>

⁵⁷ Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

Altres aspectes que va porta l'expansió econòmica és una bona recaptació d'impostos per l'administració pública, ja que van fer reduir el dèficit i el deute públic, arribant a tenir superàvit públic durant el període entre el 2005 i el 2007, sent el punt màxim del 2,4% del PIB en el 2006⁵⁸. Tot i que aquesta reducció de l'endeutament de l'estat, podia haver estat més sinó fos que el partit socialista, qui governava en aquells moments, no hagués realitzat un augment de la despesa pública en ajudes directes a les famílies per la maternitat, el lloguer, la dependència i el retorn de 400€ en la renda. Polítiques en bones intencions que ajuden a millorar la qualitat de vida de la ciutadania però que són difícils de mantenir. El problema no estava en aquestes polítiques, sinó en no voler veure la bombolla immobiliària que s'estava creant, suposant un augment de l'endeutament de les famílies i constructors, i que eren finançades pel sector bancari. Evidentment un sector que va veure un gran negoci en el finançament tant de la vivenda a particulars com de solars i edificis a promotores i constructores. Per tant el fet que Espanya arribés a rebaixar el deute públic fins el mínim del 36,3% del PIB el 2007, amagava un altre fenomen que succeïa dins l'estat. El creixement sostingut de l'endeutament privat en el bancs espanyols⁵⁹ es va triplicar en menys de deu anys, passant del 65% del PIB l'any 1995 al 170%⁶⁰ en el 2010. Un dels factors que va influir va ser el preu del diner, que en aquells moments era relativament barat, i per tant la banca espanyola havia d'acatar-ho pel fet de venir marcat per la política monetària que seguia el BCE, de control de la inflació. Altres factors van ésser també una relaxació de les polítiques creditícies bancàries que prestaven per sobre del 80% del preu taxat del bé, degut principalment per la existència d'un sistema massa desregulat on hagués estat necessari una regulació més exigent i dura per evitar males praxis. Potser així s'hauria evitat l'excés en l'endeutament privat.

Aquest sobreendeutament privat espanyol, similar a altres països de l'eurozona com Portugal i Irlanda, no hauria estat possible sense una entrada de finançament extern en aquestes economies, del qual una part important provenia de préstecs dels bancs alemanys. Segons comentava l'ex-president i ex-ministre d'economia del Regne Unit, Gordon Brown, que en referència a les dades del Banc de Pagaments Internacionals,

⁵⁸ Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

⁵⁹ Bacaria, J. (2011). *De la Crisis de la deuda de la periferia del Euro al impacto en el núcleo*, setiembre 2011.

⁶⁰ Aspachs-Bracons, O.; Jódar-Rosell, S.; Gual, J. (2011). *Perspectives de despalanquejament a Espanya*. Document d'economia "la Caixa", núm. 23. Desembre, 2011.

Alemanya va prestar gairebé 1,5 billones de dòlars a Grècia, Espanya, Portugal, Irlanda i Itàlia”⁶¹. En el cas espanyol és cert que a partir del 1998, la balança de pagaments era deficitària i per tant Espanya va passar a ser un país prestatari a un país deutor. L’any 2000 la necessitat de finançament de l’economia espanyola representava un 3,2% del PIB arribant el 2004 al 4,3%. Aquest increment venia provocat sobretot per la balança comercial on a partir de l’any 2000 es van començar a incrementar molt més les importacions que les exportacions⁶². Tot i així, no era una necessitat de finançament molt elevada en comparació al finançament real extern que necessitem actualment, ja que des del 2002 s’ha triplicat arribant a tancar l’any 2011 el deute extern en 1,775 billons d’euros, representant gairebé el doble del seu PIB⁶³. Factors com la liberalització dels moviments de capital des de l’any 1992, la creixent internacionalització de les empreses espanyoles, el desenvolupament del sector financer i l’adhesió UEM, han permès l’entrada de capitals de la resta del món. Però la qüestió és sí aquesta entrada de fons ha arribat a beneficiar la productivitat de la economia receptora o bé si estan vinculats a la inversió productiva i a la transmissió tecnològica⁶⁴, no com el cas espanyol que va anar principalment al sector immobiliari. Les famílies van passar de ser les principals estalviadores del sistema a necessitar fons per finançar la seva despesa, degut a la forta inversió que van realitzar en actius immobiliaris. Les societats no financeres també van incrementar la necessitat de finançament traslladant la principal inversió en la construcció. Les institucions financeres espanyoles van captar a l’exterior recursos per atendre aquestes necessitats de finançament de les famílies i les empreses, a més a més amb una banca espanyola poc internacionalitzada va comportar que ho financeressin bàsicament entitats residents.

Per tot això, avui ens trobem en un sistema bancari amb una alta morositat i carregat d’actius immobiliaris que deterioren els seus resultats. Tal com hem esmentat abans, uns dels principals prestataris dels bancs espanyols van ser els bancs alemanys, i per aquest motiu, alguns autors també consideren Alemanya, i sobretot el seu sistema financer, part del problema de la crisi actual per haver deixat il·limitadament

⁶¹ El País, 28 d’agost de 2011: http://elpais.com/diario/2011/08/28/opinion/1314482404_850215.html

⁶² Banc d’Espanya, *La revisión de la serie 1995-2004 de la Balanza de Pagos de España*. Dirección General de Asuntos Internacionales. Departamento de Balanza de Pagos. Boletín económico nº 111. Junio 2005.

⁶³ Banc d’Espanya. Indicadores económicos: <http://www.bde.es/webbde/es/estadis/infoest/e0709.pdf>

⁶⁴ Banc d’Espanya. *Financiación del déficit exterior de la economía española*. Boletín económico nº 74. marzo 2006.

finançament en aquestes economies de la zona euro i no haver-se adonat de les bombolles i l'especulació interna que s'estaven creant. El 2011 el préstecs externs dels bancs Alemanys representaven un 15% del seu PIB⁶⁵. La sensació és que Alemanya ha volgut amagar la debilitat i el deteriorament del seu sistema financer, però la situació és delicada i alguns bancs públics dels Länder estan en busca de compradors. Alemanya ha constituït un banc dolent per fer-se càrrec dels actius tòxics per uns 85.000 milions d'euros⁶⁶.

Retornant al cas espanyol, no s'acaba aquí perquè encara hi ha altres factors a nombrar com l'error en creure que el preu de la vivenda sempre pujarà, fet que va generar un espiral especulatiu entorn aquest preu de manera que anava augmentant un 20% cada any, fet que invertir en immobles fos més rendible que tenir els diners estalviats al banc. D'altra banda cal ressaltar l'ambició humana d'endeutar-se per sobre les pròpies possibilitats, al mateix temps que s'esperava que la banca fos l'òrgan regulador de l'ambició. Paradoxalment si Espanya no hagués estat dins la UEM, hagués convingut una política monetària contractiva per frenar l'alça de l'endeutament privat, però ja s'havia decidit entrar a formar part de la moneda única i per tant, suposava cedir la seva política monetària a un ens supranacional, el BCE. Tanmateix, els dos governs espanyols que van governar en aquest període no s'adonaven que aquest fet suposava la pèrdua d'un valuós instrument en política econòmica. En aquest sentit, els va faltar una previsió que contrarestés aquesta mancança amb altres mesures, potser utilitzant altres eines el seu abast, com la política fiscal que encara estava en mans dels EM, per intervenir en la economia del país. O potser, buscant una via de regulació que frenés la bombolla immobiliària. El fet és que el creixement econòmic encega a qualsevol polític, i aquesta ceguesa no deixa qüestionar si el model econòmic del país és l'adequat.

Dins d'aquests antecedents de crisis també en formen part alguns bancs i caixes molt influenciats políticament, ja que havien prestat finançament a administracions públiques per realitzar projectes públics, molts d'ells inviables econòmicament, des d'aeroports a

⁶⁵El País, 28 d'agost de 2011: http://elpais.com/diario/2011/08/28/opinion/1314482404_850215.html

⁶⁶El País, 20 de Juny de 2010: http://elpais.com/diario/2010/06/20/economia/1276984802_850215.html

trens d'alta velocitat tant innecessaris com ruïnosa. Per exemple sí comparem les dades amb altres països grans de la UE, Espanya tenia en el 2010, un total de 5.436 Km entre línies d'alta velocitat en servei, en construcció i en futurs projectes, en canvi Alemanya en tenia un total de 1947 km, França 4.787 km i Itàlia 1210 km⁶⁷. Respecte els 37 aeroports espanyols, l'any 2010 només 9 tenien superàvit, fet que no compensa les pèrdues dels aeroports deficitaris elevant per tant a 433 milions d'euros el dèficit d'AENA en aquest any⁶⁸. Un dels principals problemes és que el sector bancari influeix fortament en l'economia d'un país, i per tant, aquest sector hauria d'estar totalment desvinculat de les elits polítiques del país, ja que la seva funció és mirar la viabilitat dels projectes que financen i no acomplir els somnis d'un determinat partit polític.

2.2. Comparació del Cas Alemany/Cas Espanyol segons varies macromagnituds després de la crisi (2007– 2012).

La nova Cancellera Angela Merkel va seguir amb el programa de l'Agenda 2010, dissenyat pel govern de Schröder, a partir del qual es volia reduir l'estat del benestar alemany. Aquest es componia per un conjunt de mesures que tractaven entre altres aspectes, intentar retallar les prestacions d'atur per fomentar el treball, mantenir els salaris baixos i reduir el nombre d'hores laborals per evitar els acomiadaments a base que el Govern cobrés part dels sous. D'aquesta manera es garantia la seguretat professional i per tant es mantenia la demanda interna donant confiança a la població perquè no afectés el consum de les famílies. Aquestes mesures a Alemanya li van costar en el punt més àlgid 4.600 milions d'euros, tot i que van aconseguir salvar més de 500.000 llocs de treball en el 2009⁶⁹. Ens adonem doncs, que per a la fomentació de nous llocs de treball es va arribar al punt de subvencionar el mercat laboral per no reduir la demanda interna.

⁶⁷ Bel, G. (2010). *Espanya, capital París*. Ed. Zona. La Campana. Març, 2011.

⁶⁸ Bel, G. (2010). *Espanya, capital París*. Ed. Zona. La Campana. Març, 2011.

⁶⁹ Rattner, S. (2012). *Los secretos del éxito de Alemania. Qué le puede enseñar a Estados Unidos la potencia manufacturera de Europa*. Material original de Foreign Affairs. Vol. 90, nº 4. Pàg 109-114.

Si canviem de perspectiva i valorem aquesta acció des del punt de vista de l'eficiència econòmica entenem que serien mesures inviables perquè la realitat és que s'estava donant un atur encobert, que sigui com sigui ha portat al creixement econòmic del país superant perfectament la gran recessió. En el 2009 i el 2010 els indicadors econòmics d'Alemanya, com la majoria dels països del món, van patir una davallada tornant a dèficits públics del 3,2% el 2009 i del 4,3% el 2010. A més a més, es va arribar a un deute públic del 74,4% el 2009 i 83% el 2010 que també es notava amb la caiguda de la taxa de creixement del PIB en un 5,1% el 2009. Però tot i els desnivells estadístics, el que sorprèn més d'Alemanya a diferència de la resta d'altres EM, és la seva capacitat de recuperació. Durant el 2010 el PIB va arribar a una taxa del 3,7% mentre que el 2011 va ser del 3%, i segurament l'indicador que deixa més paralitzat és sens dubte la taxa d'atur, que des del 2007 no ha parat de disminuir passant d'un 8,2% al 5,6%⁷⁰ en el 2011. Aquests són els efectes de l'Agenda 2010, la qual va ser la responsable d'haver fet caure del poder els socialdemòcrates i permetre a la CDU la possibilitat d'executar-lo atribuint-se els mèrits. Doncs aquestes mesures, tant polèmiques en el seu dia, intentava evitar com fos possible que el mercat laboral no perdés llocs de treball, que es donés confiança a la població perquè no reduís el consum, que no es fes de la prestació d'atur una situació d'acomodació per part de la població ja que és va reduir a 12 mesos, en l'objectiu que fos la necessària però a la vegada la suficient per incentivar a la població a moure's per trobar feina.

Tot i els pros i els contres, totes aquestes mesures no són suficients per fer que un país s'aixequi tant ràpidament de la segona recessió més greu d'aquest dos últims segles. Més aviat ha estat gràcies a tenir assentat un bon model econòmic, basat en un indústria potent i sòlida, amb unes marques reconegudes i de prestigi mundial, que els ha permès exportar arreu del món. Majoritàriament aquestes marques provenen del sector automobilístic, com BMW, Audi, Porsche, Mercedes, etcètera. Aquest bon model econòmic és la combinació d'aquestes multinacionals, sumat a un teixit empresarial de petites i mitjanes empreses, les anomenades "Mittelstand"⁷¹, empreses que combinen la propietat familiar estable amb una orientació cap a la producció de béns sofisticats de maquinària que no són fàcils de copiar en els mercats emergents. Tenir productes

⁷⁰ Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

⁷¹ Rattner, S. (2012). Los secretos del éxito de Alemania. Qué le puede enseñar a Estados Unidos la potencia manufacturera de Europa. Material original de Foreign Affairs. Vol. 90, nº 4. Pàg 109-114.

especialitzats, únics i de renom, els ha permès aixecar-se després d'un gran daltabaix econòmic.

En canvi a Espanya no li ha passat el mateix. El no tenir establert un model econòmic sòlid i potent ha fet que li costés tornar a ressorgir després de la gran recessió. El dèficit públic va caure el 2009 fins al 11,2%, i el 2010 va continuar sent elevat amb un 9,3%, baixant al 8,5% en el 2011. L'atur es va disparar al 15,9% el 2009, el 18% el 2010 i el 19,4% el 2011. Davant les xifres, Espanya va baixar els sous dels funcionaris, mesures similars a les alemanes, però va deixar tancar moltes empreses privades, fet que va començar a deixar molta població a l'atur. Espanya tal i com va fer Alemanya, podia haver aplicat una reducció de les jornades laborals i una reducció dels salaris en el sector privat per mantenir tots aquests llocs de treball que s'han perdut, creant una situació de fals atur, i inviable, els ulls de qualsevol economia de mercat, però resolutiva en certs moments. Unes accions que haguessin permès mantenir la confiança i la demanda interna i mínimament el poder adquisitiu del país, perquè sinó s'inicia una roda de tancaments empresarials difícil de frenar. I si a sobre el país té un endeutament privat elevadíssim i de llarga durada, perquè es va endeutar per comprar el bé més car en una economia familiar, la vivenda. En aquells moments, Espanya no podia permetre's perdre el seu poder adquisitiu, situant-se el 2012 el 99% per sota la mitjana de la UE i per sota la renda per càpita d'Alemanya del 120%⁷², i el que ha fet per tornar agafar el timó, és una nova reforma laboral que abarateix l'acomiadament facilitant encara més a les empreses el tancament i la reducció de personal.

Per molt que el Fons Monetari Internacional li demanés a Espanya més flexibilització del mercat laboral, potser no era el moment de destruir-lo tant, sinó d'incentivar-lo més perquè no podem oblidar que la confiança i el consum són bàsiques per reactivar l'economia, així com també la pèrdua de poder adquisitiu de les famílies ha fet que moltes no poguessin pagar els préstec hipotecaris, creixent la morositat bancària a alts ritmes. Al mateix temps, aquest sector ha tingut que anar quedant-se tots aquest immobles impagats, fent augmentar les provisions i suposant unes pèrdues

⁷² La Vanguardia, 21 de juny de 2012:

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/edition.html?bd=21&bm=06&by=2012&x=58&y=13>

enormes, no només per les famílies, sinó també per tots els constructors i promotors que no han pogut vendre tot l'estoc de vivendes.

És veritat que la bombolla del mercat immobiliari s'havia d'aturar i els preus d'aquest producte posar al seu lloc, però també cal posar en manifest que aquesta gestió s'hagués pogut fer amb menys pèrdues de vivendes per part de les famílies, cosa que hagués suposat menys morositat i provisions pels bancs i menys pèrdua d'estoc pels constructors, obrint la possibilitat que potser Espanya no estigués gairebé en la bancarrota que es troba actualment. De la mateixa manera, també és cert que Espanya hagués pogut donar suport al seu mercat laboral com ho va fer Alemanya en el seu moment. Això sí, un mercat laboral amb una indústria en potencial creixement i no focalitzada únicament a un sector com la construcció d'urbanitzacions interminables a la costa, de camps de golf, d'aeroports sense vols, de km de trens d'alta velocitat sense demanda o d'equipaments municipals innecessaris. En la línia d'aquests equipaments s'ha de ressaltar l'aparició d'edificis públics com poliesportius, auditoris, piscina, teatres, etc. que de sobte es veien integrats dins dels pressupostos municipals⁷³ quan no existia una necessitat real dels seus usos, sinó que es van convertir gairebé en mostres iconogràfiques de les ciutats. És per això que ens preguntem per què Alemanya no va fer tot això, o per què Espanya no va centrar el seu model econòmic en el sector de la moda i de l'alimentació on hagués pogut i encara pot arribar a ser un referent mundial, no cal dir que a dia d'avui aquests sectors encara creixen, exporten i donen llocs de treball.

⁷³El País, 22 de juny de 2012:

http://ccaa.elpais.com/ccaa/2012/06/21/catalunya/1340303253_473846.html

3. Solució proposada: “Més Europa”

3.1. Més coordinació de les polítiques econòmiques:

Tal i com s’ha comentat al llarg de tot el treball, una de les mancances que té la UEM i una de les principals causes de la situació actual és una falta de coordinació entre les polítiques econòmiques en mans dels EM. Davant d’aquest fet, que s’ha evidenciat en la situació de recessió econòmica a UE, replanteja el mecanisme actual, i s’implanta un nou mecanisme per tal d’enfortir la governança econòmica i la coordinació a la UE. Aquest nou mecanisme surt de dues propostes de la Comissió Europea, la primera data de maig del 2010 ([IP/10/561](#))⁷⁴ en què la Comissió considera que per controlar les interdependències econòmiques a l’eurozona, s’havia d’enfortir la governança econòmica a Europa. La segona proposta de la Comissió és de juny del 2010 ([IP/10/859](#))⁷⁵ i fa referència a l’enfortiment del control macroeconòmic, pressupostari i estructural de la governança econòmica europea. Aquestes propostes de la Comissió sobre la nova organització i calendari en coordinació de polítiques econòmiques, són complementades per un treball previ realitzat per l’equip anomenat “Task force” en Governança econòmica dirigit pel President del Consell Europeu Herman Van Rompuy. D’aquí neix el “Semestre Europeu”, aprovat pels EM el 7 de setembre del 2010⁷⁶. L’objectiu d’aquest mecanisme és coordinar a priori els pressupostos i les polítiques econòmiques entre els EM de l’eurozona i UE, en sintonia amb el Pacte d’Estabilitat i Creixement i l’Estratègia Europa 2020⁷⁷. El fet d’incloure aquest dos punts dins el “Semestre Europeu” és la forma de tenir-los en més consideració, de donar més importància al seu compliment i seguiment pels EM⁷⁸, ja que són els estats, a través dels Programes Nacionals de Reformes on estableixen les reformes estructurals que portaran a terme, tenint en compte els objectius marcats per l’Estratègia Europa 2020. Sobretot perquè els EM no s’oblidin que a part de sanejar els seus comptes han d’orientar-se cap

⁷⁴ Web Oficial de la UE:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/561&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>

⁷⁵ Web Oficial de la UE:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/859&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>

⁷⁶ Web Oficial de la UE: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/14>

⁷⁷ Web Oficial de la UE: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/14>

⁷⁸ Delors, J.; Fernandes, S.; Mermet, E. (2011). *The European Semester: Only a first step*. Policy Brief Notre Europe, nº 22. February 2011.

el creixement, criteris que suposen un punt important perquè l'Estratègia anterior, l'Estratègia de Lisboa, li va faltar una manca d'apropiació i compromís de tots els actors. D'una banda, incloure el seguiment de la PEC en el "Semestre Europeu", dóna també més compromís a aquest sistema per part dels EM, on se'ls demana realitzar els Programes d'Estabilitat i Convergència i entregar-los a una data concreta per poder ser revisats abans d'establir el pressupost nacional.

Un altre dels objectius pels qual s'estableix el "Semestre Europeu" és per unificar els processos de diàleg entre els EM i la UE en referència a les prioritats econòmiques. En el sistema anterior es discutien les polítiques per separat, a la primavera és discutien les polítiques estructurals de reforma i a la tardor les polítiques fiscals, però aquesta separació temporal no portava a buscar sinergies ni lligams entre elles⁷⁹. Un dels avanços del nou mecanisme, l'anomena't "Semestre Europeu" establert el 2010, analitza conjuntament totes les polítiques econòmiques, tan les que estan en mans de les Institucions Europees com les que estan en mans dels EM. Es tracta de buscar el que tants cops s'ha reclamat, és a dir, l'alineació d'aquestes polítiques o el que és el mateix l'acompanyament d'unes a les altres. D'altra banda, el segon fet innovador del "Semestre Europeu", és que per primera vegada s'analitzen les polítiques econòmiques nacionals a priori, abans de ser aprovades pels parlaments nacionals, tenint en compte que fins ara s'analitzaven a posteriori⁸⁰. A més el nou sistema incorpora noves àrees a tractar que abans no es tenien en compte com són els desequilibris macroeconòmics i el sector financer⁸¹, tot i que també incorpora la política fiscal i les reformes estructurals pel creixement. Es discuteixen tots aquest temes durant el primer semestre de l'any a nivell europeu, abans que els governs aprovin els seus pressupostos al llarg del segon semestre de l'any. Així doncs el que s'ha volgut establir és una nova organització en la presa de decisions econòmiques.

⁷⁹ Delors, J.; Fernandes, S.; Mermet, E. (2011). *The European Semester: Only a first step*. Policy Brief Notre Europe, nº 22. February 2011.

⁸⁰ Delors, J.; Fernandes, S.; Mermet, E. (2011). *The European Semester: Only a first step*. Policy Brief Notre Europe, nº 22. February 2011.

⁸¹ Hallerberg, M.; Marzinotto, B.; Wolf, G.b. (2011). *How effective and legitimate is the European Semester? Increasing the role of the European Parliament*. Brugel. Working paper 2011/2009, september 2011. (Informe dirigit pel Comitè Parlamentari d'Economia i Afers Monetaris).

Aquest nou procés de coordinació de les polítiques econòmiques tal i com s'ha establert, comença a principis d'any amb l'emissió per part de la Comissió Europea de l'Informe de Creixement Anual. Aquest informe, s'elabora a través de l'anàlisi fiscal, macroeconòmic i de les polítiques estructurals⁸², per tal de proposar les prioritats en matèria econòmica que s'han d'implementar a la UE i als EM. Però sobretot defineix unes propostes concretes per cada EM que després aquestes orientacions seran debatudes en el Consells de ministres corresponents i al Parlament Europeu. En el Consell Europeu de Març, s'acordaran les conclusions, a nivell europeu, que han de guiar els EM alhora d'establir les seves estratègies pressupostàries en els Programes d'Estabilitat i Convergència, com també per l'elaboració dels Programes Nacionals de Reformes que hauran d'incloure àrees com el mercat laboral, la recerca i la innovació, l'energia o inclusió social⁸³. Un cop elaborats aquests documents per cada EM, a l'abril han de ser enviats a la Comissió per tal que aquest organisme pugui analitzar-los a fi que emeti per cada EM una recomanació. El Consell Europeu de juny acordarà les directrius a seguir per cada estat, sobretot pels estat que els seus pressupostos i polítiques són poc realistes, per tal d'assumir els criteris macroeconòmics, la consolidació fiscal o el nivell de competitivitat requerida. Els pressupostos i les polítiques han de seguir una marc més plurianual de 3 anys⁸⁴, perquè englobin projectes a mig termini. El procés continua el juliol, on el Consell Europeu i el Consell de Ministres aconsellaran als EM abans que aquests finalitzin el disseny dels seus pressupostos pel proper any i siguin enviats als parlaments nacionals per la seva aprovació a la tardor. Els parlaments nacionals continuen tenint el dret de decidir plenament sobre el pressupost sense perdre sobirania⁸⁵.

Aquest nou mecanisme el "Semestre Europeu" es va posar en marxa per primer vegada el primer semestre del 2011⁸⁶. En les conclusions dels inicis d'aquesta organització, s'ha detectat una falta de legitimitat i de debilitat del sistema, ja que li

⁸² Comissió Europea. DF Economia i Finances:

http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/

⁸³ Web Oficial de la UE: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/14>

⁸⁴ Steinberg, F.; Molina, I. (2011). *La nueva gobernanza de la zona euro: hoja de ruta a corto, medio y largo plazo*. Real Instituto Elcano. Área Europa/Economía y Comercio Internacional. ARI 141/2011. 24 de octubre de 2011.

⁸⁵ Web Oficial de la UE: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/14>

⁸⁶ Comissió Europea. DG Economia i finances:

http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/

falta compromís polític, com en el cas on cada EM ha adoptat aquest mecanisme de diferent manera, variant entre estats la rapidesa institucional de l'adopció d'alguns programes. Per exemple els parlaments nacionals els ha faltat temps per poder discutir els programes en els comitès parlamentaris. El Parlament Europeu considera que té poc paper dins el "Semestre Europeu", i segons aquesta institució, s'hauria de definir millor quin rol ha de jugar-hi, per tal que la seva major participació contribueixi a donar més legitimitat i efectivitat al sistema. Segons un estudi elaborat pel Comitè parlamentari d'economia i afers monetaris⁸⁷, es considera que el PE hauria de tenir un nou Comitè encarregat d'analitzar l'Informe Anual de Creixement que emet la Comissió. En aquest Comitè podrien participar altres Comitès parlamentaris que podrien fer contribucions més properes a les circumstàncies de les regions, com és el Comitè de política regional. Aquest estudi també considera que el PE podria portar a terme un paper de qüestionar a la Comissió o el Consell, si estant portant a terme correctament els seus rols. I fins i tot poder sol·licitar a declarar a ministres nacionals, perquè testifiquin en casos que l'estat pateixi desequilibris macroeconòmics importants. Realment qui té un paper important en el procés del "Semestre Europeu" és la Comissió Europea, ja que té que establir les prioritats econòmiques i analitzar els programes dels EM per després establir recomanacions a cadascun d'ells. Segons el PE aquesta institució podria requerir el seu suport en aquestes tasques i així incrementar la col·laboració entre aquest dues institucions⁸⁸

⁸⁷ Hallerberg, M.; Marzinotto, B.; Wolf G.b. (2011). *How effective and legitimate is the European Semester? Increasing the role of the European Parliament*. Brugel. Working paper 2011/2009, september 2011. (Informe dirigit pel Comitè Parlamentari d'Economia i Afers monetaris).

⁸⁸ Hallerberg, M.; Marzinotto, B.; Wolf, G.b. (2011). *How effective and legitimate is the European Semester? Increasing the role of the European Parliament*. Brugel. Working paper 2011/2009, september 2011. (Informe dirigit pel Comitè parlamentari d'economia i afers monetaris).

3.2. Més integració fiscal.

Davant la situació que afronta la UEM, una de les solucions proposades per sortir de l'actual crisi econòmica i financera, és apostar per una major integració fiscal. Tal i com s'exposa al primer apartat del treball, la política fiscal no és única, sinó que cada EM té la seva de pròpia. L'únic acordat en el Tractat de Maastricht és una certa coordinació, supervisada pel Consell i la Comissió com també es va establir bilateralment un Pacte, el Pacte d'Estabilitat i Creixement. Aquest va ésser acordat entre els diferents EM per Unanimitat, en el Consell Europeu d'Amsterdam el 17 de juny del 1997⁸⁹, i incloïa orientacions a les polítiques econòmiques dels EM. La supervisió de l'acompliment d'aquest requisit restava en mans de la Comissió i el Consell. Aquest Pacte va quedar regulat pel Reglament (CE) n°1467/97⁹⁰ relatiu a l'acceleració i clarificació del procediment de dèficit excessiu i el Reglament (CE) n° 1466/97⁹¹ relatiu el reforçament de la supervisió de les situacions pressupostaries i a la supervisió i coordinació de les polítiques econòmiques. Tot i ser una acord polític entre els EM la PEC ha quedat sempre fora dels tractats, encara que el Pacte completava els Art. 103 TCE i l'Art. 104 del TCE⁹², els quals esmentaven que la Comunitat no respondrà ni assumirà compromisos de les institucions i organismes públics, inclosos els Governos tant nacionals com regionals, i els EM evitaran dèficits públics excessius.

La intenció d'aquest Pacte és que els EM, components de la UEM, tinguin una millor coordinació de les seves polítiques fiscals, per reforçar l'objectiu d'estabilitat de preus, per tal que la política fiscal i la monetària vagin alineades. Així podran proporcionar el millor escenari pel creixement sostenible i la creació de llocs de treball. Aquesta major coordinació de les polítiques fiscals dels estats, es base en el compliment dels objectius pressupostaris a mig termini d'aconseguir una situació pròxima a

⁸⁹ Web Oficial de la UE. Síntesis de la Legislación de la UE:

http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/stability_and_growth_pact/index_es.htm

⁹⁰ Diari Oficial de la UE:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1997:209:0006:0011:ES:PDF>

⁹¹ Diari Oficial de la UE:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1997:209:0001:0005:ES:PDF>

⁹² Tratado de la Unión Europea. Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed 10ª actualizada. Septiembre 2003.

l'equilibri o superàvit, i de no sobrepassar un dèficit públic del 3% del PIB⁹³. Per tant se'ls demana als EM components de l'eurozona, tenir unes finances públiques sanejades i no endeutar-se excessivament, i s'instrumentalitza un sistema de prevenció i correcció per fer que els estats siguin curosos amb els seus comptes. El primer Pacte establert tenia dues vessants, la primera la preventiva, que busca evitar que no s'arribés un excés de dèficit públic, i l'altra la correctiva que pretenia corregir l'actitud de l'estat en el cas que s'hagin sobrepassat els límits establerts d'endeutament. La fase preventiva consistia en que els països havien de presentar programes anuals d'estabilitat pel que fa als EM, components de la UEM, i programes de convergència pels estats que no havien adoptat l'euro, ja que aquests últims també s'havien d'anar anivellant els mateixos límits de dèficit públic. Aquests programes tenien l'objectiu de complimentar les condicions de convergència econòmica a que es referia l'Art. 104 TCE⁹⁴. A partir d'aquesta normativa, els programes d'estabilitat havien de contenir una situació pressupostària a mitjà termini pròxima a l'equilibri o el superàvit i havien de dur a terme una trajectòria d'ajustaments per tal d'arribar aquest equilibri. També havien de contenir dades dels principals indicadors econòmics dels últims tres anys, on constessin tant les mesures pressupostàries com la política econòmica que s'estigués adoptant i la que es pretén adoptar per aconseguir l'objectiu establert.

Finalment s'havia de realitzar un anàlisi de l'efecte que suposaria la modificació dels principals supòsits econòmics en l'actual situació pressupostària i de deute públic. Aquests programes es presentaven actualitzats anualment davant la Comissió i el Consell, els quals els examinaven i determinaven si l'objectiu pressupostari a mig termini de cadascun d'ells aportava un marge de seguretat per evitar que es produïssin dèficits excessius. Aquestes Institucions també miraven que hi hagués una coordinació més estreta de les polítiques econòmiques i sí aquestes eren coherents amb les Orientacions Generals de Política Econòmica de la Unió. Un cop supervisats aquests programes i segons l'Art. 114 TCE⁹⁵, establia la creació d'un Comitè especial per fer les tasques de supervisió. El Consell, sempre amb una recomanació de la Comissió, i

⁹³Diari oficial de la UE:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1997:209:0001:0005:ES:PDF>

⁹⁴Tratado de la Unión Europea. Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed 10ª actualizada. Septiembre 2003.

⁹⁵Tratado de la Unión Europea. Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed 10ª actualizada. Septiembre 2003.

després de consultar aquest Comitè especial, emetia un dictamen sobre el programa, el qual si considerava que era necessari reforçar els objectius i les mesures del programa, li recomanava a l'EM que ho fes. El Consell supervisava que l'EM portés a terme les recomanacions establertes, en els casos que en posteriors controls, el Consell detectava desviacions importants de la situació pressupostària, el Consell segons l'Art. 103.4 del TCE⁹⁶ formulava una recomanació a l'EM per tal que adoptés ràpidament mesures correctores i pogués fer pública tal recomanació. En el moment que el dèficit públic sobrepassava el 3% del PIB s'engegava la vessant correctora, establerta en l'Art. 104 del TCE⁹⁷, i es complementava amb el Reglament (CE) n°1467/97⁹⁸ sobre l'acceleració i la clarificació del procediment del dèficit excessiu. En el moment en què es decidia que es tractava d'un dèficit excessiu, el Consell feia recomanacions als EM perquè corregissin aquesta situació i establí un termini per corregir-ho. Si aquest no complien s'engegava el procediment de dèficit excessiu en el qual es podien aplicar sancions a l'EM. Aquestes sancions no es portaven terme, si l'estat es trobava en una situació excepcional i temporal degut a una circumstància inusual en què aquest no té cap control de la situació financera de les seves finances públiques o quan és tractava d'una greu recessió econòmica, que suposava una disminució anual del PIB real, igual o superior del 2%. En els casos que la disminució anual del PIB real era inferior el 2%, però superior el 0,75% del PIB, el Consell decidia sí existia dèficit excessiu o no, sí es que l'estat es trobava en una situació de recessió brusca o una pèrdua acumulada de la producció en relació amb les anteriors tendències. I finalment quan la caiguda del PIB era inferior el 0,75% i l'estat incorria en dèficit excessiu, s'aplicava la sanció.

En els casos que el Consell dictaminava l'establiment d'una sanció a un estat, aquest li dirigia unes recomanacions al EM, i aquest tenia un termini de 4 mesos màxim per portar terme les mesures necessàries. El Consell també li fixa un termini en que hauria d'estar corregit el dèficit, sinó és produeixen circumstàncies especials s'haurà de portar terme amb el termini d'un any. En els casos que l'EM no porti terme les mesures recomanades, s'establí una sanció a l'Estat. Com a norma general aquesta sanció era

⁹⁶ Tratado de la Unión Europea. Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed 10ª actualizada. Septiembre 2003.

⁹⁷ Tratado de la Unión Europea. Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed 10ª actualizada. Septiembre 2003.

⁹⁸ Diari Oficial de la UE:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1997:209:0006:0011:ES:PDF>

un dipòsit sense interessos. El Consell podia decidir completar aquest dipòsit mitjançant l'exposat Art. 104 apartat 9 i 11 del TCE⁹⁹, en què podia exigir l'EM un informe amb un calendari per corregir la desviació, com també que el BEI no li concedís cap finançament i imposar multes d'una certa magnitud. El dipòsit constava el primer any d'un component fix igual al 0,2% del PIB més un component variable igual a la dècima part de la diferència entre el dèficit (expressat en percentatge del PIB del any anterior) i el valor de referència del 3% del PIB. Mentre no es derogava la decisió de dèficit excessiu perquè l'EM no portava a terme les mesures corresponents, el Consell podia decidir agreujar les sancions i establir un dipòsit addicional que era igual a la dècima part de la diferència entre el dèficit i el valor de referència del 3% del PIB. Cap dels dipòsit podia sobrepassar el límit màxim del 0,5% del PIB. El Consell podia convertir el dipòsit en una multa segons el seu judici en els casos que després de dos anys de prendre la decisió, el dèficit no s'hagués corregit. I segons Art.104.12 TCE¹⁰⁰ el Consell podia aixecar i retornar totes les sancions en les situacions que es derogues la decisió perquè l'Estat estava complint les mesures establertes, però sí la sanció havia esdevingut una multa aquesta no serà retornada a l'EM.

A primera vista, aquest Pacte d'Estabilitat i Creixement establert per aquest dos Reglaments que complementava els Tractats, donava a entendre que per formar part de la UEM havies de tenir les finances públiques sanejades. Semblava clarament estipular que si no era així no es permetria complementar les polítiques econòmiques de la Unió, però aquesta aproximació entre els pressupostos dels EM a fi de buscar el millor escenari pel creixement futur, es va posar en dubte durant els inicis de la UEM. Com ja hem comentat en el primer apartat d'aquest treball, el 2003 França i Alemanya superaven el dèficit públic del 3% del PIB respectivament, fet que va fer entrar en crisi la PEC, el 25 de novembre del 2003 quan Ecofin¹⁰¹ no va aprovar la proposta de la Comissió. Aquesta proposta establia, conforme l'Art. 104.9 TCE¹⁰², que França i

⁹⁹ Tratado de la Unión Europea. Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed 10ª actualizada. Septiembre 2003.

¹⁰⁰ Tratado de la Unión Europea. Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed 10ª actualizada. Septiembre 2003.

¹⁰¹ [Banc Central Europeu. Nota de Prens. 25 de Noviembre del 2003.](http://www.ecb.int/press/pr/date/2003/html/pr031125.en.html)
<http://www.ecb.int/press/pr/date/2003/html/pr031125.en.html>

¹⁰² Tratado de la Unión Europea. Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed 10ª actualizada. Septiembre 2003.

Alemanya havien de corregir els seus dèficits públics per l'any 2005¹⁰³, prorroga que allargava un any més el que especifica el reglament per tal que poguessin arribar al dèficit de referència. França i Alemanya, per raons polítiques i econòmiques van decidir no seguir acceptant la pressió de Brussel·les i deixar el procediment de dèficit en suspens. Davant aquesta situació, la Comissió, encapçalada pel Comissari d'afers econòmics en aquells moments, Joaquín Almunia, va denunciar a l'Ecofin per violació de la PEC davant el Tribunal de Justícia, recollit en la sentència C-27/04 de 13 de juliol del 2004¹⁰⁴. Era la primera vegada que es produïa una situació com aquesta, és a dir, no hi havia cap precedent en què la Comissió hagués pres tal iniciativa. La situació era per fer-ho, ja que el Consell estava permeten que a França i Alemanya no se'ls apliquessin les sancions corresponents, per tant, suspendre l'aplicació del Pacte. La resolució del Tribunal de Justícia encara era més inversemblant, ja que respongué que les conclusions del Ecofin del 25 de novembre del 2003 eren nul·les, tot i que el Consell pot no aprovar o rebutjar les recomanacions de la Comissió. D'aquestes conclusions va sorgir les critiques sobre el pes que tenen aquests dos països dins la Unió, per arribar a frenar i fins i tot suspendre acords arribats per unanimitat per tots els EM. Aquest precedent, ha permès que mai s'hagi arribat aplicar cap sanció, per tant que mai s'apliqués el Pacte en la seva profunditat. Aquesta crisi va acabar amb una proposta de reforma de la PEC, elaborada per la Comissió i el Comitè Econòmic i Financer, anomenada Reforçament de la Governança Econòmica i Millora de l'Aplicació de la PEC COM (2004) 581¹⁰⁵ que modificava els dos anteriors reglaments. Aquest informe l'aprovà primerament el Consell de Ministres d'Economia i Finances (Ecofin) i finalment va ser validat pel Consell Europeu del 22 i 23 de Març del 2005¹⁰⁶. D'aquesta reforma en sorgiren dos nous Reglaments, el (CE) n° 1055/2005¹⁰⁷, i el Reglament (CE) n° 1056/2005¹⁰⁸ que modificaven als anteriors i donaven més flexibilitat al procediment de dèficit excessiu

¹⁰³ Comissió Europea. DG Economia i Finances:

http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/early_warning/index_en.htm

¹⁰⁴ Diari Oficial de la UE:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62004CJ0027:EN:HTML>

¹⁰⁵ Web Oficial de la UE. Síntesis de la legislació de la UE:

http://europa.eu/legislation_summaries/other/125067_es.htm

¹⁰⁶ Web Oficial de la UE. Síntesis de la legislació de la UE:

http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/stability_and_growth_pact/125021_es.htm

¹⁰⁷ Web Oficial de la UE. Síntesis de la legislació de la UE:

http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/stability_and_growth_pact/125019_es.htm

¹⁰⁸ Web Oficial de la UE. Síntesis de la legislació de la UE:

http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/stability_and_growth_pact/125020_es.htm

tenint en consideració la situació i l'estructura econòmica diferenciada de cadascun dels EM de la UE i les seves conjuntures econòmiques canviants¹⁰⁹. Per exemple la primera legislació sobre la PEC diferenciava tres nivells diferents de comportament segons si l'estat tenia una disminució anual del PIB real del 2% o inferior no s'aplicava sanció, si el PIB estava entre 0,75% i 2% el Consell podia decidir si aplicar sanció o no, i si aquest PIB era inferior del 0,75% s'aplicava sanció. En el nou Reglament 1056/2005¹¹⁰, s'establia que si l'estat superava el valor de referència de dèficit degut a una recessió econòmica excepcional no s'aplicava sanció. Com també anomenava que les situacions que es podrien donar serien en els casos que el valor de referència fos degut a una taxa negativa del creixement anual del PIB en volum, o una pèrdua acumulada de producció durant un període prolongat de molt baix creixement anual del PIB en volum, en relació amb el seu potencial. Amb aquest nou redactat, es donava la possibilitat d'aplicar moltes menys sancions, ja que es podien incloure moltes més situacions. D'aquí el fet de que aquest nou Reglament es considerava que donava molta més flexibilitat als sistema de regulació dels excessos de dèficit públic.

Altres modificacions que va portar la reforma del 2005 va ser la inclusió de la consideració que la política pressupostària és de competència nacional i que el procediment de coordinació des Brussel·les havia de ser merament de cooperació, suport i estímul, i no de pressió i de càstig¹¹¹. En la nova reforma també es demanava que els programes de estabilitat i convergència fossin assumits, a part dels governs nacionals, pels parlaments regionals. Finalment s'exigia més transparència en els comptes públics i en les estadístiques presentades.

Pel què fa al Tractat de Lisboa, substituït del que havia de ser la primera Constitució Europea, va entrar en vigor l'1 de gener del 2009, modificant l'Art. 104 del TCE, on es regulava el procediment de dèficit excessiu, per l'actual Art. 126 del

¹⁰⁹ Fernandez, V.J. (2005). *Reforma del Pacto de Estabilidad y Crecimiento*. Boletín Económico de ICE, nº2843, 2-8 de mayo, 2005.

¹¹⁰ Web Oficial de la UE. Síntesis de la legislación de la UE:
http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/stability_and_growth_pact/12502_0_es.htm

¹¹¹ Fernandez, V.J. (2005). *Reforma del Pacto de Estabilidad y Crecimiento*. Boletín Económico de ICE, nº2843, 2-8 de mayo, 2005.

TFUE¹¹². Pel què fa aquest article no suposa una gran variació de l'anterior, l'únic que modifica el grau de consideració a la Comissió Europea en la participació del procediment de dèficit excessiu, sobretot l'apartat 5 que permet a la Comissió remetre el seu dictamen directament a l'estat afectat, sense haver de passar abans pel Consell. Com també a l'apartat 7, demana que abans que el Consell dictamini l'existència de dèficit excessiu, sempre hi hagi una prèvia recomanació de la Comissió.

Les reformes de la PEC no s'acaben aquí, sinó que el 2011 es fa una tercera reforma profunda dels reglaments que componen aquest mecanisme. El més destacat, és que la reclamació de modificar l'antiga legislació i fer-la més seria o més estricta, prové dels mateixos països que van trencar-la i que van fer que deixés de funcionar un sistema sancionador pels països de l'eurozona que s'excedien en el seu endeutament. El 2010, després que sorgís el cas de Grècia, el sobreendeutament degut a un maquillatge dels comptes públics i la primera situació en el marc de la UEM de que un país fos rescatat, fa entrar en alarma tot el sistema econòmic europeu. En aquest sentit, s'estava qüestionant la PEC i la seva falta de rigor en no evidenciar una situació com aquesta, així com també la credibilitat de Grècia. El problema es va agreujar pel fet de no haver estat un cas aïllat, sinó que l'han precedit altres EM com Portugal i Irlanda, i alguns altres poden seguir el mateix camí, com Espanya i Itàlia. Davant d'aquests fets i de qui ostentava el lideratge a la UE en aquells moments, d'una banda la Cancellera Merkel i de l'altra el President francès, Nicolas Sarkozy, demanaren una reforma de la PEC.

El 29 de setembre del 2010, la Comissió Europea¹¹³ proposa un paquet de mesures per reformar la PEC, l'anomena't "Pack de sis", que engloba cinc nous Reglaments (UE) n°1173, 1174, 1175, 1176 i 1177 /2011¹¹⁴ els quals van ser aprovats el 16 de novembre del 2011, i una Directiva 2011/85/UE¹¹⁵ del 8 de novembre del 2011. Tots ells modifiquen l'anterior legislació que establia la PEC, amb l'objectiu

¹¹² Tratado de la Unión Europea. Tratado de Funcionamiento y otros actos básicos de la Unión Europea. Ed 15ª actualizada. El tratado de Lisboa y Actos de aplicación. Tecnos. 2011.

¹¹³ Uxó, J.; Paül, J.(2011). *Las propuestas de reforma en la gobernanza económica, el funcionamiento de la UEM y la crisis económica*. Boletín económico de ICE, n° 3004. 1-15 de Enero, 2011.

¹¹⁴ Comissió Europea. DG Economia i Finances:
http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/index_en.htm

¹¹⁵ Comissió Europea. DG Economia i Finances
http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/index_en.htm

d'aconseguir una major vigilància a les polítiques fiscals nacionals, eliminant la flexibilitat introduïda el 2005 i estableixen un nou marc per la detecció de possibles desequilibris macroeconòmics. Aquest sistema funcionarà de manera que el Consell podrà adoptar recomanacions i obrir un procediment de desequilibri excessiu (PDE) en els casos que un EM tingui una pertorbació asimètrica greu o posi en perill el funcionament de la UEM, i obligarà a l'estat a presentar un pla de mesures correctores. El Consell avaluarà aquest pla i posarà el termini en què s'ha de portar a terme¹¹⁶.

Altres novetats d'aquesta reforma són els nous mecanismes de sanció. S'estableix un sistema de sancions econòmiques, aquest cop sí, automàtiques, on en els casos que un estat incorri en dèficit excessiu es reobrirà el sentit de la votació per la imposició de sancions automàtiques proposades per la Comissió, sempre que no s'oposin per majoria qualificada els EM de l'eurozona¹¹⁷. S'imposen unes sancions més dures tan per la vessant preventiva com per la correctora. Pel què fa la vessant preventiva fins ara no s'iniciava cap procés sancionador, sinó que s'engegava una mecanisme d'avís preventiu, perquè l'EM prengués les mesures necessàries per no entrar en dèficit excessiu. En aquest sentit, la nova legislació també estableix un mecanisme d'avís preventiu, l'estat podria ser sancionat amb un dipòsit amb interès, que representa el 0,20% del seu PIB¹¹⁸, és a dir, sancionar més ràpid i a major cost. Les sancions s'aproven per majoria qualificada inversa, sense vot per l'estat en qüestió. Els dipòsits poden ser retornats si la situació que ha donat motiu al dipòsit preventiu es resol, això significa que l'estat ha treballat per millorar el seu dèficit.

Finalment podria donar-se el cas de la vessant correctiva, que a diferència dels anteriors reglaments, aquí l'estat ha de complir el criteri del dèficit de no sobrepassar el 3% del PIB, ni tampoc tenir un deute públic superior al 60% del PIB¹¹⁹. Els països que

¹¹⁶ Uxó, J.; Paúl, J.(2011). Las propuestas de reforma en la gobernanza económica, el funcionamiento de la UEM y la crisis económica. Boletín económico de ICE, nº 3004. 1-15 de Enero, 2011.

¹¹⁷ Steinberg, F.; Molina, I. (2011). Un renovado pacto de estabilidad (¿sin crecimiento?) para la UE. Real Instituto Elcano. Área Europa/Economía y Comercio Internacional. ARI 161/2011. 15 de Diciembre, 2011.

¹¹⁸ Uxó, J.; Paúl, J.(2011). Las propuestas de reforma en la gobernanza económica, el funcionamiento de la UEM y la crisis económica. Boletín económico de ICE, nº 3004. 1-15 de Enero, 2011.

¹¹⁹ Steinberg, F.; Molina, I. (2011). *La nueva gobernanza de la zona euro: hoja de ruta a corto, medio y largo plazo*. Real Instituto Elcano. Área Europa/Economía y Comercio Internacional. ARI 141/2011. 24 de octubre, 2011.

no compleixin aquestes mesures i s'excedeixin en el seu deute públic, han de reduir en un 20% la despesa pública cada any fins arribar el nivell exigit. L'estat que excedeixi aquests dos criteris serà sancionat amb un dipòsit, aquest cop sense interès, i que serà del 0,20% del PIB. També necessitarà l'aprovació per majoria qualificada del Consell i aquest dipòsit és podria transformar en una multa si l'estat no corregeix els dos criteris en un termini establert. El termini no es marca, sinó que s'estudiarà per cada situació quin hauria de ser. Segons la Comissió aquesta mesures de contenció del creixement de la despesa és per resoldre les dificultats existents per calcular la posició d'endeutament de cada país. Aquesta posició s'ha de calcular un cop eliminats els efectes dels cicles econòmics i els efectes de les bombolles, ja que aquestes poden arribar a confondre i pensar que el país té els pressupostos sanejats, el quals després es converteixen en elevats dèficits un cop desapareixen els ingressos extraordinaris de l'estat. Aquest seria el cas espanyol, com a conseqüència de la bombolla immobiliària¹²⁰.

Una altra diferència significativa a l'antiga normativa de la PEC, és que els dipòsits i les multes no retornades als EM, es quedaran en un Fons Europeu d'Estabilitat Financera, enlloc de repartir els diners entre els EM menys l'estat sancionat. Aquest antic sistema encara empitjorava més la situació d'aquest estat en front la resta, dificultant més la seva recuperació. Finalment la nova legislació incorpora una sanció per aquells estats que manipulin les estadístiques econòmiques, la qual serà una multa equivalent el 0,20% del PIB¹²¹.

Aquesta reforma de la PEC ha estat prolongada i reforçada pel nou Tractat aprovat aquest passat març. El Tractat per l'Estabilitat, la Convergència i la Governança de la UEM va ser signat el 2 de març del 2012 pels caps d'estat i de govern dels 25 EM¹²², sense el Regne Unit ni la República Txeca. Irlanda, portarà el text a

¹²⁰ Uxó, J.; Paúl, J.(2011). *Las propuestas de reforma en la gobernanza económica, el funcionamiento de la UEM y la crisis económica*. Boletín económico de ICE, nº 3004. 1-15 de Enero, 2011.

¹²¹ Querol, F. (2012). *¿El euro: factor de integración o de inestabilidad para la Unión europea?*. Conferències en el marc de la MUIE, de IUEE. Curs 2011-2012. Professor convidat de la Universitat de Toulouse. 16 i 17 de febrer, 2012.

¹²² Consell Europeu: <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/treaty-on-stability,-coordination-and-governance-signed?lang=es>

referèndum¹²³, tot i que la seva aprovació no dependrà que el Tractat es signi o no, ja que es tracte d'un Tractat intergovernamental on no cal la unanimitat per ratificar-lo, i per tant, només caldran dotze EM de l'eurozona per aprovar el text¹²⁴. El Tractat consagra l'últim pas en la política fiscal i en el control pressupostari a complir pels EM. L'objectiu que persegueix és enfortir la coordinació de les polítiques econòmiques a l'eurozona, com mantenir unes finances públiques sanejades, per tal de realçar el creixement econòmic a la UE¹²⁵. Per aconseguir aquests objectius s'estableix una regla d'or en els pressupostos nacionals, els quals han d'estar en equilibri o superàvit, posant un límit de dèficit estructural de 0,5% del PIB¹²⁶. S'introdueix aquest nou concepte de dèficit estructural, que és la diferència entre el dèficit real que ha tingut el país i el dèficit potencial que podria haver tingut sinó hagués hagut una situació de crisi econòmica¹²⁷. El Tractat ja introdueix que aquest punt ha de ser avaluat en la línia de la PEC, però les dues normatives tenen criteris diferents de dèficit públic, ja que la última reforma de la PEC continua vigilant els primers valors de Maastricht, un dèficit públic que no excedeixi del 3% PIB i un deute públic que no excedeixi del 60% PIB, tot i que aquests criteris són a mig termini. Per tant, s'haurà de veure si el càlcul d'aquest nou concepte de dèficit estructural s'alinea amb els valors dels criteris de la PEC a mig termini. Sinó, el nou pacte fiscal no seguirà les pautes marcades als EM en els Programes d'Estabilitat i de Convergència. L'anàlisi de les despeses i ingressos pressupostaris en l'Art.3 del TSCG¹²⁸, considera que s'ha de fer en línia de la normativa de la PEC. A partir del nou Tractat només es podrà sobrepassar el dèficit estructural del 0,5% del PIB en els casos que el deute públic sigui inferior al 60% del PIB, i si els riscos a llarg termini de les finances públiques són sostenibles els EM podran arribar a un dèficit públic de l'1% del PIB¹²⁹.

¹²³ El País, 1 de març de 2012:

http://internacional.elpais.com/internacional/2012/03/01/actualidad/1330596830_400178.html

¹²⁴ Steinberg, F.; Molina, I. (2011). *Un renovado pacto de estabilidad (¿sin crecimiento?) para la UE*.

Real Instituto Elcano. Área Europa/Economía y Comercio Internacional. ARI 161/2011, 15 de diciembre, 2011.

¹²⁵ Treaty on stability, coordination and governance in the Economic and Monetary Union (T/SCG/EN/1). Signed 2 of march 2012.

¹²⁶ Consell Europeu: <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/treaty-on-stability,-coordination-and-governance-signed?lang=es>

¹²⁷ Querol, F. (2012). *¿El euro: factor de integración o de inestabilidad para la Unión europea?*.

Conferències en el marc del Màster Unversitàri en Integració Europea de IUEE-UAB. Curs 2011-2012. Professor convidat de la Universitat de Toulouse. 16 i 17 de febrer, 2012.

¹²⁸ Treaty on stability, coordination and governance in the Economic and Monetary Union (T/SCG/EN/1). Signed 2 of march, 2012.

¹²⁹ Treaty on stability, coordination and governance in the Economic and Monetary Union (T/SCG/EN/1). Signed 2 of march, 2012.

El Tractat ressalta la necessitat de la UEM per tal que els EM treballin conjuntament i coordinin les seves polítiques econòmiques, a fi de prendre les mesures necessàries perquè l'euro funcioni, considerant sempre el mercat interior. Recorda que en aquesta coordinació hi han de participar totes les institucions de la UE, i a més ha de ser a priori de prendre les mesures en els diferents estats, tal com s'ha instrumentalitzat en el "Semestre Europeu". Aquest afany per la col·laboració entre institucions, que ja s'ha vist essencial pel funcionament de la UE, torna a indicar-se en l'Art. 13 del TSCG¹³⁰ quan demana als Comitès del PE i dels Parlaments Nacionals que han de reunir-se per tal de debatre la política pressupostaria i tots els aspectes inclosos en aquest nou Tractat.

També és un Tractat que explica tots els acords presos fins l'actualitat per tal de millorar el funcionament de la UEM, com seria el cas de l'acord entre els EM de l'eurozona per realitzar com a mínim dues reunions informals a l'any, les anomenades "Euro Summit", les quals tenen l'objectiu de reforçar la governança econòmica de l'Euro Àrea. El Pacte Fiscal també esmenta, que entre els EM de la UE, s'ha d'identificar els aspectes essencials per millorar la competitivitat en l'eurozona, tal i com es van comprometre en el pacte signat el 25 de març del 2011, l'anomenat Euro Plus Pact¹³¹. Aquest pacte va ser signat per 23 EM, per tant sis països de fora de la Euro Àrea, i té la intenció de reforçar la coordinació entre EM per enfortir la competitivitat i la convergència a la UE. I finalment un altre aspecte que s'inclou en el Tractat és la importància d'haver establert un mecanisme de finançament en els casos de necessitar liquiditat entre els EM. Aquest mecanisme, conegut com el Mecanisme Europeu d'Estabilitat¹³² (MEDE), disposarà d'una capacitat efectiva de préstec de 500.000 milions d'euros per donar assistència als EM de la zona euro, i en canvi els estat que encara no siguin membres si podran adherir en casos específics. Aquest instrument d'assistència estarà condicionat a la ratificació d'aquest Tractat a l'1 de març del 2013.

¹³⁰ Treaty on stability, coordination and governance in the Economic and Monetary Union (T/SCG/EN/1). Signed 2 of march, 2012.

¹³¹ Comisió Europea (EU). Asuntos económicos y financieros:
http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/

¹³² Comisió Europea (EU). Asuntos económicos y financieros:
http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/financial_operations/2011-07-11-esm-treaty_en.htm

És una proposta d'Alemanya per tal de lligar la solidaritat entre EM, materialitzada en l'assistència financera, a la ratificació d'aquest Tractat¹³³.

El TSCG sembla que faci que els reglaments de la nova normativa de la PEC i el nou procés de coordinació de les polítiques econòmiques, l'anomenat "Semestre Europeu", és doble regulin o quedin regulats amb més força perquè s'esmenten en un Tractat. Aquest Pacte incorpora idèntica normativa que la PEC, com per exemple el fet que en el cas on un estat excedeixi el seu deute públic un 60% del PIB haurà de reduir-lo cada any un 20%. També incorpora el que ha de fer un estat en el cas que se li estableixi un procediment de dèficit excessiu, el qual deixa clar que s'ha d'aplicar els actuals procediments de la PEC. Finalment el Tractat anomena l'augment de poder per part de la Comissió, la qual estarà autoritzada segons la normativa per proposar un mecanisme de correcció automàtica¹³⁴, dins la vessant correctiva. Les propostes de la Comissió també adoptaran més significat degut al nou sistema de votació implantat, la majoria qualificada inversa. Les propostes de la Comissió seran adoptades, sinó és que el Consell decideixi rebutjar-les, per majoria qualificada¹³⁵.

L'eix francoalemany, demanava aquest pacte fiscal entre els EM, per poder seguir acordant i avançant en les polítiques econòmiques. Tot i així és una posició molt al·lana el voler-ho tot per llei, tot escrit en els Tractats. La Cancellera Merkel ha mantingut durament aquesta postura, ja que si no signava aquest pas no cediria o avançaria la seva posició en altres matèries¹³⁶. Potser degut a la seva posició tant irreversible, ha fet que hagi estat el Tractat signat més ràpid de la història del UE, també perquè la situació econòmica ho requeria, tot i ser molt forçat pels dos pesos pesants d'Europa, França i Alemanya.

¹³³ Consell de la Unió Europea:

<http://consilium.europa.eu/homepage/showfocus?lang=en&focusID=79757>

¹³⁴ Kreiinger, V. (2012). *The making of a new treaty: six rounds of political bargaining*. Notre Europe. Policy Brief, nº 32. February, 2012.

¹³⁵ Parlament Europeu: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2011-006709&language=ES>

¹³⁶ El País, 2 de març del 2012:

http://internacional.elpais.com/internacional/2012/03/01/actualidad/1330632359_296662.html

Tot i que el pacte fiscal satisfà les demandes d'Alemanya, també accepta major finançament pels països abatuts per la crisi i mesures de creixement al costat de les d'austeritat¹³⁷, encara que hi ha hagut alguns dissidents per aquesta qüestió, com el Regne Unit, que creu que a part de la crisi del deute a Europa també hi ha una crisi de creixement i s'ha desdit de signar-ho. Aquest Tractat limita molt l'endeutament i obliga a cada EM a incloure-ho en les seves constitucions abans d'un any per procedir aplicar-ho en els seus pressupostos nacionals. Alemanya ja té aquesta normativa escrita en la seva Constitució, i Espanya es va canviar el passat setembre del 2011¹³⁸. El Tribunal de Justícia controlarà la integració d'aquest Tractat en el dret intern, però no l'aplicació de la normativa. El TSCG entrarà en vigor a partir de l'1 de Gener del 2013 en el cas que més de dotze EM de la eurozona l'hagin ratificat i sinó quan es doni aquesta condició, i al cap de cinc anys haurà d'estar traspassat al TFUE¹³⁹. Segons el President de la Comissió Europa, José Manuel Durao Barroso, l'objectiu que es pretén és que prevalgui la consolidació fiscal a la UE¹⁴⁰.

En l'últim Consell Europeu celebrat el 28 i 29 de Juny, es va acordar l'informe titulat "Cap una autèntica Unió Econòmica i Monetària" presentat pel President del Consell Europeu, conjuntament amb els Presidents de la Comissió, del Eurogrup i del BCE¹⁴¹. Aquest informe conclou la necessitat d'una major integració fiscal i bancària. Pel què fa la matèria fiscal es vol reforçar la solidaritat financera entre els EM, així com preveure la possibilitat d'emetre de forma mancomunada deute públic europeu, i la creació d'un fons d'amortització del deute públic¹⁴². Es pot avançar en aquests passos, gràcies a que els EM signessin el TSCG en la UEM i acordessin una estricta disciplina pressupostària, requisit que ja reclamava Alemanya per poder avançar en matèria fiscal, i així s'ha fet. Tot i que la pressió per part de Mario Monti, president de la república d'Itàlia, acompanyat per les mateixes necessitats, del president espanyol i gràcies al

¹³⁷ Kreilinger, V. (2012). *The making of a new treaty: six rounds of political bargaining*. Notre Europe. Policy Brief, nº 32. February, 2012.

¹³⁸ Steinberg, F.; Molina, I. (2011). *Un renovado pacto de estabilidad (¿sin crecimiento?) para la UE*. Real Instituto Elcano. Área Europa/Economía y Comercio Internacional. ARI 161/2011. 15 de Diciembre, 2011.

¹³⁹ Treaty on stability, coordination and governance in the Economic and Monetary Union (T/SCG/EN/1). Signed 2 of march, 2012.

¹⁴⁰ El País, 2 de març de 2012:

http://internacional.elpais.com/internacional/2012/03/01/actualidad/1330632359_296662.html

¹⁴¹ Consell de la Unió Europea:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/es/ec/131399.pdf

¹⁴² Oliveras, Eliseo (2012, 30 de juny). "Merkel dona oxigen a Espanya". El Periódico (pàg 2-3).

suport del president francès Hollande, van fer cedir a les posicions més reticents i avançar en matèria fiscal.

3.3 Més integració bancària.

Una altra solució proposada per les mancances detectades en la UEM, és una major integració bancària, que de moment s'ha traduït en una major supervisió del sistema financer. Perquè com s'ha materialitzat en aquest període de decreixement, el sector bancari ha tingut i té massa capacitat per intervenir en la economia d'un país. Per aquesta qüestió i perquè d'ell depenen l'economia de milers de famílies en cada país, fa que sigui un sector a tenir en compte. Un mercat, el financer, que la lliure competència no assigna millor els recursos, ja que es produeixen externalitats negatives. En aquests casos com diu la Teoria Econòmica, és justificada la intervenció per part de l'estat, per adreçar els errors. Per tant després d'un període més neoliberal de desregulacions constants en el sector bancari que semblava que portaria a un progrés d'aquest sector, s'ha produït tot el contrari. Després d'aquestes circumstàncies i de buscar una solució perquè no torni a succeir, s'ha cregut que s'havia de millorar la supervisió d'aquest sector a nivell europeu. Tal i com s'ha esmentat abans, no hi havia un organisme supraestatal de supervisió, per la mateixa qüestió que en la política fiscal, per les dificultats de cedir poder en aquesta matèria per part dels EM, en aquest cas del Bancs Centrals Nacionals a les Institucions Europees.

Tot aquest nou plantejament s'inicia en la crisi financera internacional del 2007 en el mercat hipotecari americà de baixa qualitat, aguditzant-se a partir del setembre del 2008, i que acaba afectant a mercats i institucions financeres de diferents continents. Aquesta situació porta a la caiguda de diverses entitats financers europees i la seva posterior nacionalització. La incertesa que provoca una situació com aquesta, fa reaccionar a les Institucions Europees a realitzar un profund anàlisi del seu sector bancari. Així doncs, la Comissió Europea encarrega a l'octubre del 2008 a un grup d'experts d'alt nivell, dirigits per Jacques de Larosièrre perquè estudiessin el marc regulatori i supervisor existent en l'actualitat de la Unió Europea, per tal de proposar

recomanacions i solucions els problemes existents. D'aquí sorgeix l'anomenat "Informe Larosière", publicat el vint-i-cinc de febrer de 2009¹⁴³. L'informe planteja un conjunt de mesures per evitar que els costos de la crisi financera, perquè aquests costos siguin inferiors. L'informe considera que les mesures necessàries a portar terme el sector financer europeu són una major regulació, un reforçament de la supervisió macro i microprudencial, millorar l'efectivitat dels mecanismes de gestió de crisis i fomentar la cooperació dintre de la UE i a nivell global¹⁴⁴. L'informe fa un diagnòstic de les causes de la crisi i considera exigir més recursos propis i de major qualitat a les entitats de crèdit, per tal d'establir unes reserves i provisions que permetin reduir les tensions del cicle econòmic. Finalment el document se centra en els canvis que necessita la supervisió financera a Europa, en aquest àmbit planteja dos blocs, la supervisió financera macroprudencial i la microprudencial. La primera fa referència a l'establiment d'un marc d'anàlisis que permeti detectar debilitats o riscos potencials en el sistema financers en conjunt, com també compren les mesures necessàries per evitar qualsevol contagi que es pugui donar¹⁴⁵. Aquest anàlisis dels riscos potencials és necessari perquè es considera un dels factors fonamentals de la gènesis de la crisi global. L'informe considera un risc potencial la política monetària de tipus interès reduïts propiciada per la Reserva Federal, i seguida pel BCE durant el 2003 i el 2006, que va contribuir a una alta liquiditat en el sistema. Aquest context macroeconòmic va portar a la creació de desequilibris importants, en alguns segments de mercats concrets, com l'immobiliari als EUA¹⁴⁶. Aquesta supervisió escala internacional, que reclama l'Informe, porta els caps d'estat i de govern a la creació d'un nou organisme de vigilància per tots els sectors financers, independent i nou en l'estructura europea, el qual s'anomena Junta Europea de Risc Sistemàtic. Aquest serà l'encarregat d'aquesta supervisió macroprudencial, per prevenir i gestionar crisi. Aquest organisme està presidit pel BCE, i té la seu a Frankfurt, com també hi participarà la Comissió Europea, els Bancs Centrals Nacionals, les Autoritats Europees de Supervisió i els supervisors nacionals¹⁴⁷. El JERS tindrà facultats per dirigir recomanacions i alertes als EM, inclosos els supervisors nacionals, i

¹⁴³ Aríztegui, F.J. (2009). *El futuro de la supervisión. Implementación del Informe Larosière*. Curso de la APIE. Universidad Internacional Menéndez Pelayo. Santander, 19 de junio, 2009.

¹⁴⁴ Field, L.; Pérez, D. (2009). *El Informe del Grupo de Alto Nivel sobre Supervisión financiera en la UE: El Informe Larosière*. Banco de España. Revista de Estabilidad Financiera, núm. 16.

¹⁴⁵ Aríztegui, F.J. (2009). *El futuro de la supervisión. Implementación del Informe Larosière*. Curso de la APIE. Universidad Internacional Menéndez Pelayo. Santander, 19 de junio, 2009.

¹⁴⁶ Field, L.; Pérez, D. (2009). *El Informe del Grupo de Alto Nivel sobre Supervisión financiera en la UE: El Informe Larosière*. Banco de España. Revista de Estabilidad Financiera, núm. 16.

¹⁴⁷ Revista de Dret del Mercat Financer: <http://rdmf.wordpress.com/2009/03/05/el-deficit-del-informe-de-larosiere/>

les Autoritats Europees de Supervisió, tots ells han de portar terme aquestes recomanacions, i sinó ho fan explicar els motius¹⁴⁸. El setze de desembre de 2010 entra en vigor la normativa per la constitució d'aquest nou òrgan¹⁴⁹. Aquesta normativa consta del Reglament (UE) n° 1092/2010 del Parlament Europeu i del Consell, de 24 de novembre de 2010¹⁵⁰ i del Reglament (UE) n° 1096/2010 del Consell, de 17 de novembre de 2010¹⁵¹. La Junta Europea de Risc Sistemàtic (JERS) forma part del Sistema Europeu de Supervisió Financera (SESF), que té com objectiu garantir la supervisió del sistema financer de la Unió.

El Sistema Europeu de Supervisió financera, a part de la JERS, consta de tres autoritats supervisores més. Aquestes tres entitats tenen com objectiu la supervisió microprudencial, per tant mantenir l'estabilitat del sistema financer, la transparència dels mercats i dels productes financers, i la protecció dels inversors i dels estalviadors. La primera, es l'Autoritat Europea Bancària, establerta pel Reglament (UE) n° 1093/2010 del Parlament Europeu i el Consell de 24 de novembre de 2010¹⁵², va entrar en funcionament l'1 de gener del 2011, en substitució de l'antic Comitè Europeu de Supervisió Bancària¹⁵³. Aquest nou organisme a de ser el connector entre les institucions europees i els organismes nacionals. Té competències per enfortir i promoure la coordinació de la supervisió i aconsellar a les Institucions Europees sobre el sector bancari, el sistema de pagaments i la regulació e-money¹⁵⁴. La segona Autoritat integrada en el SESF és l'Autoritat Europea d'Assegurances i Pensions de Jubilació, establerta pel Reglament (UE) n° 1094/2010 del Parlament Europeu i del Consell de 24 de novembre de 2010¹⁵⁵. És tracte d'un organisme independent que aconsella el Parlament Europeu, el Consell de la UE i la Comissió Europea. Està dirigit per una Junta de supervisors, composta per les autoritats nacionals de supervisió del sector

¹⁴⁸ Web Oficial de la UE:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1347&format=HTML&aged=0&language=ES&guiLanguage=en>

¹⁴⁹ Junta Europea de Risc Sistemàtic: <http://www.esrb.europa.eu/about/background/html/index.es.html>

¹⁵⁰ Diari Oficial de la Unió Europea: <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/ESRB-es.pdf?c61cd5c3fb5ffecd640a25b579b37ce2>

¹⁵¹ Diari Oficial de la Unió Europea: <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/ESRB-ECB-es.pdf?7b3fdace605f18e915bcb3d954c4285d>

¹⁵² Diari Oficial de la Unió Europea: <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/EBA-es.pdf?b91493bbeb55f62dd9170cdec76ba0a8>

¹⁵³ Autoritat Europea Bancària: <http://www.eba.europa.eu/Aboutus.aspx>

¹⁵⁴ Autoritat Europea Bancària: <http://www.eba.europa.eu/Aboutus.aspx>

¹⁵⁵ Diari Oficial de la Unió Europea: <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/EIOPA-es.pdf?d7d79d54a7ff47a32ed73dab9761e9dd>

assegurador i de pensions. El seu objectiu és el control del sistema assegurador com els dels plans de pensions, per tal de protegir als seus membres¹⁵⁶. També substitueix l'antic Comitè Europeu de supervisió d'Assegurances i Pensions. I finalment la tercera Autoritat, és anomenada Autoritat Europea del Mercat de Valors, establerta pel Reglament (UE) n°1095/2010 del Parlament Europeu i del Consell de 24 de novembre de 2010¹⁵⁷. Organisme també independent, que té com objectiu procurar pel correcte funcionament del mercat de valors, i la protecció dels seus inversors. També substitueix el Comitè Europeu Regulador del Mercat de Valors i va entrar en vigor l'1 de gener del 2011¹⁵⁸.

El Sistema Europeu de Supervisió Financera també hi forma part el Comitè Mixt de les Autoritats Europees de Supervisió, com les Autoritats de supervisió dels EM components també de les tres Autoritats Europees de Supervisió.¹⁵⁹ Aquest nova organització busca una millor convergència i cooperació entre supervisors nacionals. Els Comitès que substitueixen aquestes noves tres Autoritats, CESR, CEBS, CEIOPS, ja buscaven la cooperació entre autoritats nacionals, i ja havien aconseguit avanços importants, però la voluntarietat de la cooperació i el ple consens en què es basaven, portava a que moltes vegades prevalguessin els interessos nacionals. Degut aquest motiu s'ha demostrat que calia reformar aquest sistema de cooperació. Un dels canvis de la reforma ha estat dotar de més competències aquestes tres Autoritats en comparació els antics Comitès, per tal de que puguin prendre decisions que hauran d'acatar els supervisors nacionals¹⁶⁰. Per exemple podran desenvolupar propostes de requisits tècnics, portaran a terme funcions de mediació en el cas de desacord entre supervisors nacionals, o també advertir en el cas que una institució financera distorsioni la competència. Altres funcions que incorporaran són la responsabilitat del registre de les empreses de qualificació i també representaran els interessos europeus en les discussions sobre supervisió amb tercers països¹⁶¹. Aquest fet provoca una salt en

¹⁵⁶ Autoritat Europea d'Assegurances i Pensions: <https://eiopa.europa.eu/>

¹⁵⁷ Diari Oficial de la Unió Europea: <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/ESMA-es.pdf?dae86d82b87b5a12fe3bb21e531f90ab>

¹⁵⁸ Autoritat Europea del Mercat de Valors: <http://www.esma.europa.eu/page/esma-short>

¹⁵⁹ Sistema Europeu de Risc Sistemàtic: <http://www.esrb.europa.eu/home/html/index.en.html>

¹⁶⁰ Aríztegui, F.J. (2009). *El futuro de la supervisión. Implementación del Informe Larosière*. Curso de la APIE. Universidad Internacional Menéndez Pelayo. Santander, 19 de junio, 2009.

¹⁶¹ Web Oficial de la UE:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1347&format=HTML&aged=0&language=ES&guiLanguage=en>

comparació l'antic sistema, i sobretot una cessió de poder per part dels EM envers les Institucions Europees pel què fa supervisió bancària, ja que les recomanacions que emetien als Comitès anteriors no eren d'obligat compliment. Les noves Autoritats tindran totes les dades sobre informació financera de cada EM, que els donarà una visió més global de tot sistema financer de la UE.

Les Autoritats Europees participaran en els òrgan de govern de la Junta de Supervisió de Risc Sistemàtic, i amb aquesta integració de les autoritats europees de supervisió del sistema financer, és pretén establir els llaços del nivell microprudencial al macroprudencial, deixant en mans dels estats la supervisió diària¹⁶². Aquesta supervisió diària es deixa a nivell nacional, perquè els supervisors nacionals coneixen millor les entitats bancàries del seus països¹⁶³.

Altres temes que proposa l'informe Larosière es l'establiment d'un marc comú sobre remuneració dels professionals de les finances, ja que s'ha evidenciat les diferències en l'escala salarial que hi ha en aquest sector, sobretot pels exageradíssimes sous de l'alta direcció. A més és un dels fets que més ha dolgut a la població, que després de que molts directius cobressin aquestes desmesurades remuneracions, no s'hagi demanat responsabilitats de les seves decisions incorrectes. Altres canvis que demana l'informe és la lluita procíclica de les normes comptables i una regulació sobre els actors financers amb un impacte sistemàtic dels fons d'especulació¹⁶⁴.

La nova estructura de supervisió bancària, establerta a partir de les recomanacions de l'Informe Larosière, li ha faltat el més important. Segons alguns experts aquest informe s'ha descuidat del punt clau del sistema, la confiança dels ciutadans, dels seus clients, com poden ser inversors o estalviadors. El problema és que la reforma l'han ideat els supervisors i els banquers, que parlen el mateix idioma i que estant en constant diàleg, per això s'han oblidant de l'opinió dels usuaris del sistema. Aquest fet ha estat

¹⁶² Autoritat Europea d'Assegurances i Pensions: <https://eiopa.europa.eu/about-eiopa/index.html>

¹⁶³ Aríztegui, F.J. (2009). *El futuro de la supervisión. Implementación del Informe Larosière*. Curso de la APIE. Universidad Internacional Menéndez Pelayo. Santander, 19 de junio, 2009.

¹⁶⁴ Field, L.; Pérez, D. (2009). *El Informe del Grupo de Alto Nivel sobre Supervisión financiera en la UE: El Informe Larosière*. Banco de España. Revista de Estabilidad Financiera. Núm. 16.

criticat pel Grup d'Experts en Serveis Financers de la Comissió Europea al president d'aquesta Institució¹⁶⁵. El perquè d'aquesta qüestió és que una de les principals errades de la situació econòmica actual és la dèbil supervisió que han exercit les autoritats competents en els diferents EM davant les entitats de crèdit dels seus estats. Tot i que les noves Autoritats Europees tenen l'objectiu de protegir els inversors, estalviadors, assegurats del sistema, s'haurà de veure sí el seu caire supranacional farà que realment no sigui tan permissives com ha estat la supervisió nacional fins l'actualitat.

La unió bancària que comença a gestar-se el 2009, i s'implanten els primers canvis el gener 2011, un any més tard, el juny del 2012 s'ha evidenciat que cal avançar encara més en aquest integració bancària. Tot ve provocat per la crisi del sector bancari espanyol, ja que aquest estat ha demanat ajuda a les Institucions Europees per rescatar el seu sector financer. Davant d'aquesta situació la Comissió Europea presenta el sis de juny de 2012 una proposta (SWD (2012) 167 final)¹⁶⁶ que el juliol es presenta com a proposta de Directiva COM(2012) 280/3¹⁶⁷, per incrementar la integració bancària europea, amb el suport del BCE. Aquesta proposta de directiva estableix un marc pel rescat i la resolució d'entitats de crèdit i d'empreses d'inversió, modificant les directives anteriors. Per alguns analistes ha estat considerada insuficient, tot i l'esforç d'harmonització, ja que la regulació sobre el fons de resolució d'entitats financers en procés de fallida, en els casos que en un estat s'esgoti aquest fons, la resta EM estarien obligats a prestar-hi una part de recursos. A més a més aquest fons no trencaria el vincle entre risc bancari i risc sobirà, perquè el cost de la resolució continua recaient a les arques estatals. Però això caldria una únic fons de resolució d'entitats financeres, vinculat a un únic fons de garantia de dipòsits, i dirigits per una autoritat de resolució europea, enlloc de les autoritats de resolució nacional¹⁶⁸.

¹⁶⁵ Revista de Dret del Mercat Financer: <http://rdmf.wordpress.com/2009/03/05/el-deficit-del-informe-de-larosiere/>

¹⁶⁶ Comissió Europea: http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/crisis-management/2012_eu_framework/SWD_2012_166_es.pdf

¹⁶⁷ Comissió Europea: http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/crisis-management/2012_eu_framework/COM_2012_280_en.pdf

¹⁶⁸ Jódar-Rosell, S. (2012), *La Unió bancària a la zona de l'euro*, "El marc de resolució de crisis: un primer pas cap a la unió bancària", Departament d'Anàlisi Econòmica, Àrea d'Estudis i Anàlisi Econòmica de la "Caixa", Informe Mensual, núm. 360, pàg 29-31, setembre 2012.

En últim Consell Europeu celebrat el 28 i 29 de Juny s'acordà l'informe titulat "Cap una autèntica Unió Econòmica i Monetària" presentat pels president del Consell Europeu, conjuntament amb els Presidents de la Comissió, del Eurogrup i del BCE¹⁶⁹. Es tornar a recalcar que si volem tenir una moneda única, s'ha de caminar, com més aviat millor, a una integració bancària i a la creació d'un ens supranacional que sigui responsable del control de la complexitat d'una banca transfronterera i de les entitats asseguradores. És més, aquests sectors són els que han de crear un fons per ser rescatats a sí mateixos, i que no siguin els contribuents els que hagin de pagar la seva mala gestió¹⁷⁰. Aquest nou fons rescat, que ha de crear el propi sector financer, ajudaria directament a la banca, perquè d'aquesta manera no s'augmenti el nivell de deute de l'estat ni el seu cost, i per tant trencaria el vincle entre la banca i el deute sobirà, i també estaria pensat perquè pogués comprar deute sobirà¹⁷¹. Tanmateix aquesta ajuda no consta instrumentalitzada d'aquesta manera en la última proposta de Directiva de la Comissió COM(2012) 280/3. Els Caps d'Estat i de Govern pel què fa a la creació d'aquest supervisor bancari únic per l'eurozona, volen que sigui el BCE qui porti aquesta gestió. Que sigui com en el cas americà, en què la Reserva Federal porta terme aquesta doble funció, de supervisió i autoritat monetària. El rol de supervisió li proporcionarà informació actualitzada i fiable sobre les institucions financers, tot i que hi ha un corrent d'opinió que considera que aquest doble rol, podria condicionar la política monetària. Així mateix, l'altre variable seria dotar a l'Autoritat Bancària Europea d'aquesta funció, ja que des del gener del 2011 porta a terme la coordinació de la supervisió bancària entre EM. Tot i que continuar amb una supervisió coordinada no es veu resolutiu i eficaç davant la situació actual, i per tant, es vol una supervisió integrada¹⁷². Per aquest motiu serà el BCE que assumeixi aquest nou rol, perquè tingui poder per vigilar els sistema bancari i poder intervenir els bancs nacionals en problemes. Altres factors que expliquen la necessitat urgent d'aquesta mesura es perquè a la UEM predomina les entitats financeres de caire nacional com també el seu control, resolució, i assegurement de dipòsit recau amb el país d'origen, fet que ha provocat que quan una gran entitat financera té problemes, molts EM no tenen suficients recursos per afrontar

¹⁶⁹ Consell de la UE: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/es/ec/131399.pdf

¹⁷⁰ Blog Bruegel: <http://www.bruegel.org/nc/blog/detail/article/805-blogs-review-the-bumpy-road-to-a-banking-union>

¹⁷¹ Oliveras, Eliseo (2012, 30 de juny). "Merkel dona oxigen a Espanya". El Periódico (pàg 2-3).

¹⁷² Montoriol, J., (2012), *La unió bancària a la zona euro*, "Cap a un regim de supervisió bancària supranacional", Departament d'Anàlisi Econòmica, Àrea d'Estudis i Anàlisi Econòmica de la "Caixa", Informe Mensual, núm. 360, pàg 69-71, setembre 2012

el rescat¹⁷³. Per això el primer pas en avançar, segons s'ha acordat en el Consell de juny ha de ser la integració bancària, per tenir un sector financer fort, el servei de l'economia real i que inverteixi en el creixement futur.¹⁷⁴

¹⁷³ La "Caixa" Estudis i Anàlisi Econòmica, *La unió bancària a la zona euro*, Informe mensual, núm. 360, setembre 2012.

¹⁷⁴ Europress: <http://www.europress.es/noticiaprint.aspx?ch=00136&cod=20120827131653>

Conclusions

La crisi econòmica actual ha posat en qüestió la viabilitat en la UEM de que el poder de decisió entre la política monetària i la política fiscal estigui dividit. La Teoria econòmica estableix que en una àrea monetària única aquestes dues polítiques han d'anar coordinades entre elles.

El poder de decisió de la política monetària l'ostenta el BCE, amb total independència a les altres Institucions Europees, i solament en un únic objectiu, el manteniment de l'inflació a mig termini no sobrepassi el 2%. Aquest objectiu ha estat criticat, per no tenir un mandat dual com la Reserva Federal dels EUA, que també inclou l'objectiu de màxim nivell d'ocupació. El què sorprèn de tot plegat, segons Rabanal¹⁷⁵ és que realment el BCE ha sacrificat l'objectiu d'inflació un 70% de les vegades per incrementar el creixement econòmic i la creació d'ocupació. Per aquest motiu aquesta Institució podria tenir perfectament un mandat dual, i així el dotaria de més credibilitat la seva presa de decisions. Sobretot en el cas europeu, que segons Blanchard i Galí¹⁷⁶, en un mercat laboral poc flexible és aconsellable una política monetària de doble mandat, d'inflació i ocupació. Per tant tenim que realment el BCE no s'ha obsessionat amb el seu objectiu principal alhora d'establir la política monetària pels membres de la UEM, ja que ha tingut en compte altre indicadors, tot i que no s'esmenta obertament.

D'altra banda, encara que la política monetària de la UEM intenta ser la més adient pels seus membres, a vegades no és la més adequada per algun d'ells, degut els desequilibris econòmics existents entre els estats de l'eurozona. Aquestes pertorbacions asimètriques entre EM és minimitzarien si hi hagués a la UEM mobilitat laboral i flexibilitat salarial, per tant fos una verdadera àrea monetària òptima, com també si tingués un pressupost altament centralitzat, per neutralitzar els dèficit públics amb els

¹⁷⁵ Rabanal, P. (2008). *Should the ECB target employment?* "La Caixa" Economic Papers. Research Department, nº6.

¹⁷⁶ Blanchard, O. i Galí, J., (2008). "Labor Markets and Monetary Policy: A New-Keynesian Model with Unemployment," mimeo Universitat Pompeu Fabra and MIT.

superàvits públics dels EM. Així mateix, com que aquestes no són les característiques d'aquesta àrea monetària, els seus EM haurien d'haver utilitzat la seva política fiscal per poder contrarestar el efectes de la política monetària única. Personalment considero que en aquest fet es on rau l'estat de la qüestió de la fallada de l'actual sistema, primer perquè els EM no van utilitzar la seves polítiques fiscals en consonància a la política monetària, i segon degut a que el mecanisme establert perquè els EM portessin a terme una coordinada política fiscal, la PEC, ha pecat en el seu disseny i en la seva implantació.

Un exemple de la manca de previsió dels EM de alinear les seves polítiques fiscals amb la política monetària única, seria el cas dels EM de la perifèria que van finançar el seu creixement mitjançant crèdit bancari, augmentant les despeses per l'estat i les quals no van ser compensades amb un augment dels ingressos, per tant dels impostos. Tot i que l'error tan és del receptor del préstec com d'aquell qui l'atorga, així doncs també cal nombrar els bancs Alemanys com a principals prestadors, fallant en l'anàlisi dels prestataris, economies on s'estava creant unes bombolles especulatives, per tant un sobreendeutament públic i privat, que no anava destinat a activitats productives. Segons d'anàlisi del cas espanyol en el treball, els dos governs que van governar durant el creixement econòmic del país, no van fer servir la política fiscal per frenar el sobreendeutament privat que s'estava produint en el sí del país, mentre s'incrementaven els riscos del seu sector bancari. Tot va ser degut a una desregulació del sistema financer i del sòl, que van fer créixer el sector immobiliari a nivells insostenibles, augmentant els ingressos de l'estat, el qual li va permetre tenir unes finances sanejades d'acord els criteris de la PEC i que va destinar a realitzar obres públiques innecessàries.

És cert que Alemanya també es còmplice de la situació actual dels països de la perifèria, entre ells Espanya, però se li ha de reconèixer aquest país la seva capacitat per remuntar el daltabaix mundial del 2009. Tot gràcies a les mesures, preses durant la crisi econòmica que va patir el principi de la UEM, enfocant la seva economia a l'exportació i on es va reformar el mercat laboral dotant-lo de més flexibilització, però sobretot es va intentar de no tancar moltes empreses i acomiadar treballadors, utilitzant la reducció de salaris i d'hores treballades abans que augmentar l'atur. En alguns casos l'estat va

arribar a nacionalitzar empreses i sous, aquestes mesures amaguen aturs encoberts, però permeten no reduir la demanda interna. En canvi a Espanya si que està flexibilitzant el mercat laboral pel què fa a la reducció del cost de l'acomiadament, però potser podien haver reduït més les hores treballades i els salaris i no deixar tancar tantes empreses. No obstant l'èxit de la recuperació Alemanya també és gràcies el seu model productiu, aspecte que Espanya li ha mancant. El model Alemany basat en multinacionals de reconeixement mundial, que tenen un alt component tecnològic, i sobretot del sector automobilístic, sumat a un teixit industrial de petites i mitjanes empreses, moltes familiars, dedicades a realitzar components de maquinària altament específics de difícil substitució, elements que les fa d'una gran competitivitat. En canvi, Espanya enlloc d'haver invertit en immobles, podia haver potenciat més els seus sector econòmics, com la moda i l'alimentació, molt competitius a nivell mundial, i que actualment continuen creixent i donant llocs de treball.

Retornant els motius perquè la PEC no ha estat ben dissenyada, aquests són d'una banda pel fet que Alemanya i França van aconseguir laxar el criteri de les sancions, i per l'altre banda perquè els estats perifèrics com Espanya i Irlanda que complien els seus criteris, aquest mecanisme no va evidenciar un altre fenomen que ocorria en el sí d'aquests estats, l'augment insostenible de l'endeutament privat. Un endeutament invertit bàsicament en un sector poc productiu, l'immobiliari. Per aquests esdeveniments es tornar a reformar la PEC el 2011, incorporant més sancions i a un major cost, però el que es innovador i s'espera que corregeixi les mancances anteriors és el nou marc per la detecció de possibles desequilibris macroeconòmics. El fet que el Consell podrà adoptar recomanacions i obrir un procediment de desequilibri excessiu (PDE) en els casos que un EM tingui una pertorbació asimètrica greu o posi en perill el funcionament de la UEM, podent obligar a l'estat a presentar un pla de mesures correctores.

La credibilitat de la PEC ha estat reforçada gràcies a introduir-la dins el nou mecanisme de coordinació de polítiques econòmiques, el "Semestre Europeu" i també el fet d'estar mencionada en últim Tractat signat, el Tractat d'Estabilitat, Coordinació i Governança en la UEM. Pel que fa el "Semestre Europeu", tot i que el seu primer any li

hagi faltat legitimitat, dona per fi una intervenció més clara de totes les Institucions Europees i Governos nacionals, en l'organització i coordinació de polítiques econòmiques. Tot i que l'Art. 121 TFUE ja establia que les Institucions Europees han de vetllar per la coordinació i control d'aquestes polítiques, per tant aquestes Institucions sempre han tingut la responsabilitat de portar terme tal coordinació, encara que mai s'ha vist articulada perquè mancava una organització o sistema per realitzar-ho. A més a més l'anàlisi que realitzaven era a posteriori, un cop els EM ho havien aprovat en el seus pressupostos nacionals. Així doncs un altre aspecte positiu del "Semestre Europeu" és que incorpora un anàlisi d'aquestes polítiques a priori. És més, ara s'analitzaran el mateix temps les polítiques fiscals i les polítiques estructurals, detectant més sinergies entre elles en comparació el sistema anterior.

Pel que fa TSCG instaura una disciplina estricta i rigorosa en matèria fiscal i pressupostària a complir pels EM, ja que institueix una regla d'or en els pressupostos nacionals, els quals han d'estar en equilibri o superàvit, posant un límit de dèficit estructural de 0,5% del PIB¹⁷⁷, introduint aquest nou concepte de dèficit estructural. A més a més, exigeix coordinació entre les Institucions en la implantació de les polítiques econòmiques, com també evoca tots els acords presos fins el moment per ressaltar tal coordinació, aquests són el cas de l'"Euro Summit", l'"Euro Plus Pact" i finalment reconeix la importància d'establir un mecanisme d'assistència als EM en dificultats de liquiditat.

Una altra debilitat que ha evidenciat la crisi econòmica i financera iniciada el 2007 als EUA, és la manca de supervisió en el sector bancari. La Comissió Europea va actuar ràpidament, pel fet d'encarregar un informe a un grup d'experts d'alt nivell, dirigits per Jacques de Larosière perquè estudiessin el marc regulatori i supervisor existent en la UE. De les mancances que ressalta aquest informe, algunes s'han portat a terme, com la creació d'un nou organisme de supervisió macroprudencial, per analitzar els riscos potencials que es puguin donar. Faltava un organisme d'aquesta magnitud i sobretot d'un anàlisi més internacional a nivell supranacional. El que evidencia l'informe

¹⁷⁷ Consell Europeu: <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/treaty-on-stability,-coordination-and-governance-signed?lang=es>

Larosière, és que els EM no poden tenir el poder de tota la supervisió bancària, ja que els faltava visió global del sistema. És veritat que existien varis Comitès en el sí del BCE que portaven una supervisió microprudencial i una coordinació, però les seves recomanacions no eren d'obligat compliment pels EM, els faltava autoritat en el sistema. Per això també considero important que les noves Autoritats Europees de Supervisió que substitueixen els antics Comitès, se'ls doti de més competències i poden emetre recomanacions que són d'obligat compliment pels supervisors nacionals i l'únic que s'ha deixat en mans del Govern nacional és la supervisió financera diària. Una crítica al nou sistema de supervisió bancària és que no ha tingut en compte l'opinió dels ciutadans, dels usuaris del sistema financer, sobretot pel elevat grau de desconfiança que hi ha envers aquest sector actualment.

El rescat de la banca espanyola i el deute sobirà Espanyol i Itàlia a un cost elevadíssim, fa de l'últim Consell Europeu celebrat el 28 i 29 de juny, clau per adopció de mesures urgents. Sobretot perquè es tracte de dos països amb un pes considerable i si haguessin de ser rescatats no hi ha actualment suficient finançament. D'aquest Consell surt la intenció d'avançar ràpidament en la integració bancària com a primer pas, ja que es vol crear un òrgan supranacional de control de la banca i de les entitats asseguradores, que segurament recaurà en mans del BCE. També s'acordà la necessitat de la creació d'un fons de rescat, finançant pels mateix sector bancari i assegurador per finançar futurs rescats, que permetrà trencar el vincle entre la banca i el deute sobirà, degut a que el fons podrà comprar deute públic, això sí aquesta ajuda anirà acompanyada de condicionalitat.

Les reticències nacionals en la integració bancària, de la mateixa manera que en la integració fiscal, no han permès el que havia d'haver estat la successió de la integració monetària. Aquest fet s'ha evidenciat després d'haver arribat a la crisi econòmica i financera més severa que ha patit la UEM, fins a tal punt que aquest període de recessió ha portat de forma accelerada a prendre decisions en matèria fiscal i bancària, i sobretot en cedir sobirania per part dels EM envers les Institucions Europees. Acció que suposa un gran repte, assolit per la situació econòmica actual, perquè en la situació de bonança econòmica els EM mai van veure necessari haver de cedir sobirania en matèria fiscal i

bancària, ja que suposava perdre poder envers uns ens supraestats. Evidentment, a partir d'ara s'haurà de veure com s'articula aquest nou pas en la integració econòmica de la UE, i si permetrà salvaguardar la moneda única. Tanmateix, i tot i que ningú voldria haver arribat a l'actual situació econòmica, la part positiva és que haurà permès avançar en la integració econòmica de la UE, i ensenyar als EM que si han decidit està dins una unió monetària han d'atendre les seves conseqüències, és a dir, començar a ser més madurs i adonar-se que estan en un procés d'integració en el qual s'avançarà sempre que cedeixen poder. I sinó haver decidit quedar-se com punt final d'integració en el mercat únic, ja que no és pot tenir tot, una moneda de referència mundial, i el poder de decisió de la resta de polítiques econòmiques.

BIBLIOGRAFIA

Tractats i publicacions de referència

- Aríztegui, F.J. (2009). *El futuro de la supervisión. Implementación del Informe Larosière*. Curso de la APIE. Universidad Internacional Menéndez Pelayo. Santander, 19 de junio, 2009.
- Aspachs, O.; Jódar, S.; Gual, J. (2011). *Perspectives de despallanquejament a Espanya*. Document d'economia "la Caixa", núm. 23. Desembre, 2011.
- Bacaria, J. (2011). *De la Crisis de la deuda de la periferia del Euro al impacto en el núcleo*, setembre 2011.
- Bacaria, J., (2003). *La circulación del euro*, Instituto de Estudios de la Integración Europea, Itam, documento de trabajo, núm 5, 2003.
- Blanchard, O. i Galí, J.,(2008). "Labor Markets and Monetary Policy: A New-Keynesian Model with Unemployment," mimeo Universitat Pompeu Fabra and MIT.
- Banc d'Espanya. *La revisión de la serie 1995-2004 de la Balanza de Pagos de España*. Dirección General de Asuntos Internacionales. Departamento de Balanza de Pagos. Boletín económico nº 111. Junio, 2005.
- Banc d'Espanya. *Financiación del deficit exterior de la economía española*. Boletín económico nº 74. marzo 2006.
- Bel, G. (2010). *Espanya, capital París*. Ed. Zona. La Campana. Març, 2011.
- Bordo, M.D.; Jonung, L. (1999). *The future of EMU: What does the history of monetary unions tell us?*. National Bureau of Economic Research . Working paper
- Brunet, F. (2010). *Curso de Integración Europea*, segunda edición, Alianza editorial, 2010.
- Consell Europeu. Conclusions del Consell Europeu. Rev 2, EUCO 76/2/12. Brussel·les. 18 de Julio, 2012. ([PDF](#))
- De Hoces, J.R., i Garcia-Perrote, G., (2010). *La nueva arquitectura europea para la regulación y supervisión financiera*. Càtedra Pérez-LLorca/IE de Derecho Mercantil. Working paper IE Law School (AJ8 -174), de 5 de mayo del 2010.
- De Castro, J.L. (1994). *La emergente participación política de las regiones en el proceso de construcción europea*. Instituto Vasco de Administración Pública. Bilbao.
- Delors, J.; Fernandes, S.; Mermet, E. (2011). *The European Semester: Only a first step*. Policy Brief Notre Europe, nº 22. February 2011.

Dixon, H. (2011). *Can Europe's Divided House Stand? Separating fiscal and Monetary Union*. Foreign Affairs. vol. 60, nº 6. November/december 2011.

Fernandez, V.J. (2005). *Reforma del Pacto de Estabilidad y Crecimiento*. Boletín Económico de ICE, nº2843. 2-8 de Mayo, 2005.

Field, L.; Pérez, D. (2009). *El Informe del Grupo de Alto Nivel sobre Supervisión financiera en la UE: El Informe Larosière*. Banco de España. Revista de Estabilidad Financiera.

García, M. (2003). *Los costes de la estabilidad presupostaria*. Revista Española de control externo (5) 13.

Halleberg, M.; Marzinotto, B.; Wolf, G.b. (2011). *How effective and legitimate is the European Semester? Increasing the role of the European Parliament*. Brugel. Working paper 2011/2009, september 2011. (Informe dirigit pel Comitè parlamentari d'economia i afers monetaris).

Hitiris, T.; Vallès, J. (1999). *Integración monetaria, Economía de la Unión Europea*. Ed. 4art.

Jódar, S. (2012), *La Unió bancària a la zona de l'euro*, “ El marc de resolució de crisis: un primer pas cap a la unió bancària ”, Departament d'Anàlisi Econòmica, Àrea d'Estudis i Anàlisi Econòmica de la “Caixa”, Informe Mensual, núm. 360, pàg 29-31, setembre 2012.

Kreiling, V. (2012). *The making of a new treaty: six rounds of political bargaining*. Notre Europe. Policy Brief, nº 32. February, 2012.

La “Caixa” Estudis i Anàlisi Econòmica, *La unió bancària a la zona euro*, Informe mensual, núm. 360, setembre 2012.

Mankiw, N.G. (1999). *Macroeconomía*. El debate sobre política macroeconómica. Ed. 3era. 1999.

Montoriol, J., (2012), *La unió bancària a la zona euro*, “Cap a un regim de supervisió bancària supranacional”, Departament d'Anàlisi Econòmica, Àrea d'Estudis i Anàlisi Econòmica de la “Caixa”, Informe Mensual, núm. 360, pàg 69-71, setembre 2012.

Muns, A. (2006): *Chancellor Merkel and Germany's ongoing Unification-Struggle: implications for Europe, A European and Spanish Perspective*. Fundació CIDOB. Sèrie Europa, nº1. Febrer, 2006.

Querol, F. (2012). *¿El euro: factor de integración o de inestabilidad para la Unión europea?*. Conferències en el marc de la MUIE, de IUEE. Curs 2011-2012. Professor convidat de la Universitat de Toulouse. 16 i 17 de febrer, 2012.

Rabanal, P. (2008). *Should the ECB target employment?* “La Caixa” Economic Papers. Research Department, nº6.

Rattner, S. (2012). *Los secretos del éxito de Alemania. Qué le puede enseñar a Estados Unidos la potencia manufacturera de Europa*. Material original de Foreign Affairs. Vol. 90, nº 4. Pàg 109-114.

Rodríguez-Aguilera, C. (2009). *Repercussions del canvis de 1898 en l'esquerra europea. Entre la pèrdua d'atractiu i l'absència de renovació*. Fundació CIDOB. Revista DCIDOB. Núm. 110.

Steinberg, F.; Molina, I. (2011). *La nueva gobernanza de la zona euro: hoja de ruta a corto, medio y largo plazo*. Real Instituto Elcano. Área Europa/Economía y Comercio Internacional. ARI 141/2011. 24 de octubre, 2011.

Steinberg, F.; Molina, I. (2011). *Un renovado pacto de estabilidad (¿sin crecimiento?) para la UE*. Real Instituto Elcano. Área Europa/Economía y Comercio Internacional. ARI 161/2011. 15 de Diciembre, 2011.

Tratado de la Unión Europea. Tratados constitutivos de las Comunidades Europeas y otros actos básicos de Derecho Comunitario. Ed.10ª actualizada. Septiembre 2003.

Tratado de la Unión Europea. Tratado de Funcionamiento y otros actos básicos de la Unión Europea. Ed.15ª actualizada. El tratado de Lisboa y Actos de aplicación. Tecnos. 2011.

Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union (T/SCG/EN/1) 2 of march, 2012. ([PDF](#))

Uxó, J.; Paúl, J.(2011). *Las propuestas de reforma en la gobernanza económica, el funcionamiento de la UEM y la crisis económica*. Boletín económico de ICE, nº 3004. 1-15 de Enero, 2011.

Van Hagen, J. (2005). *Instituciones presupuestales y gasto público*. Gestió fiscal. Serie sobre sector público, buen gobierno, responsabilidad y rendición de cuentas. Banco Internacional de Reconstrucción y Fomento/Banco Mundial, 2005.

Pàgines web

Banc Central Europeu (BCE): <http://www.ecb.int>

Banc d'Espanya (BDE): <http://www.bde.es>

Bolletí Oficial de l'Estat (BOE): <http://www.boe.es>

Blog Xavier Sala-i-Martin: <http://www.salaimartin.com/>

Blog Bruegel: <http://www.bruegel.org/>

Centre d'Estudis i Documentació Internacional de Barcelona (CIDOB):
<http://www.cidob.org>

Comissió Europea (EU). <http://ec.europa.eu/>

Consell Europeu: <http://www.european-council.europa.eu/home-page>

Consell de la Unió Europea: <http://consilium.europa.eu/homepage>

Diari Oficial de la Unió Europea: <http://eur-lex.europa.eu/es/index.htm>

El País: <http://elpais.com>

El Periódico: <http://www.elperiodico.com>

Autoritat Europea Bancària: <http://www.eba.europa.eu>

Autoritat Europea d'Assegurances i Pensions Europea: <https://eiopa.europa.eu/>

Autoritat Europea del Mercat de Valors Europea: <http://www.esma.europa.eu/>

Sistema Europeu de Risc Sistemàtic:
<http://www.esrb.europa.eu/home/html/index.en.html>

Europress: <http://www.europress.es/>

Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

Institut Nacional d'Estadística (INE): http://www.ine.es/prensa/epa_prensa.htm

Junta Europea de Risc Sistemàtic: <http://www.esrb.europa.eu/home/html/index.en.html>

La Vanguardia: <http://lavanguardia.com>

Pàgina Oficial de la UE: <http://europa.eu>

Parlament Europeu: <http://www.europarl.europa.eu/sides>

Revista de Dret del Mercat Financer: <http://rdmf.wordpress.com>

Universitat Autònoma de Barcelona
Edifici E1
08193 Bellaterra (Barcelona) Espanya
Tel. 93 581 20 16
Fax 93 581 30 63
web: www.iuee.eu
correu electrònic: iuee@uab.cat